

26 June 2008

DNo 4736/0408/2008

Mr Colm Gaynor, Director
European Commission
DG SANCO, Directorate F- Food and Veterinary Office
GRAN 01/283
Grange, Dunsany, Co. Meath
IRELAND

REF:**Subject: Annual Report of the implementation of Multi-Annual National Control Plan**

Dear Mr Gaynor,

Please find enclosed an annual report of the implementation of Multi-Annual National Control Plan in accordance with Article 44 of the Regulation (EC) No 882/2004 carried out and/or co-ordinated by Evira in 2007.

Should you need additional information, please do not hesitate to contact us.

Yours sincerely

Deputy Director General

Jorma Hirn

Head of Unit, Control Management

Ulla Poutiainen-Lindfors

Encl. Annual Report of the implementation of Multi-Annual National Control Plan

RAPORTTI

Suomen elintarvikeketjun monivuotisen
kansallisen valvontasuunnitelman 2007-
2011 toteutumisesta vuonna 2007

Pvm/Datum/Date

19.6.2008

Dnro/Dnr/ DNo

4736/0408/2008

**RAPORTTI SUOMEN ELINTARVIKEKETJUN MONIVUOTISEN KANSAL-
LISEN VALVONTASUUNNITELMAN 2007-2011 TOTEUTUMISESTA
VUONNA 2007**

RAPORTTI SUOMEN ELINTARVIKKEKETJUN MONIVUOTISEN KANSALLISEN VALVONTASUUNNITELMAN 2007 - 2011 TOTEUTUMISESTA VUONNA 2007

Sisällys

1. ESIPUHE	6
2. MÄÄRITELMÄT JA LYHENTEET	6
3. STRATEGISET TAVOITTEET	6
4. VALVONTAVIRANOMAISET JA NIIDEN TEHTÄVÄT	6
4.1 – 4.3 Valtionhallinto, kunnallishallinto ja muut viranomaistehtäviä hoitavat	6
4.4 Viranomaisten välinen yhteistyö ja ilmoitusjärjestelmät	6
4.5 Valvontaviestintä	6
4.6 Valvonnasta perittävät maksut	6
5. LABORATORIOTOIMINTA	6
5.1 Kansalliset vertailulaboratoriot	6
5.2 Hyväksytyt laboratoriot	6
5.3 Laboratorioverkon kehittäminen	6
6. VALVONTAJÄRJESTELYT	6
6.1 Maataloustuotteiden ja tuotantotarvikkeiden valvonta.....	6
6.2 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta.....	6
6.3 Elintarvikevalvonta	6
7. VALMIUS- JA VAROSUUNNITELMAT.....	6
8. VALVONNAN PUOLUEETTOMUUDEN TURVAAMINEN.....	6
9. VIRANOMAISTEN PÄTEVYYDEN TURVAAMINEN.....	6
10. VALVONNAN AUDITOINTI	6
11. TOIMINTAKENTÄN MUUTOKSET.....	6
12. VALVONNAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA SIIHEN LIITTYVÄ RAPORTOINTI	6
13. VASUUN TEHTÄVÄT MUUTOKSET.....	6
Liite 1. Eviran tehtäväalueen resurssit 2007.....	6
Liite 2. Valvonnan auditoinnit ja komission tarkastukset vuonna 2007.....	6
Liite 3. Elintarvikevalvonnan tarkastuksia (taulukko A) ja näytteiden analysointia (taulukko B) koskevat tiedot vuodelta 2007.....	6

1. ESIPUHE

Euroopan Yhteisöjen (EY) asetuksen N:o 882/2004¹ (valvonta-asetus) 44 artikla edellyttää jäsenvaltioilta monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaansa (VASU) vastaavaa vuosiraporttia, joka toimitetaan komissiolle raportointivuotta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Tämä raportti on ensimmäinen asetuksen mukainen vuosiraportti Suomen kansallisesta valvonnasta ja se sisältää valvonta-asetuksen edellyttämien sektoreiden (rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan) lisäksi myös muiden Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran toimialan valvontatehtävien raportoinnin, kuten Suomen monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelman.

Vuosiraporttia varten elintarvikeketjun valvontaan osallistuvilta viranomaisilta koottiin tietoja valvontasuunnitelmien ja valvonnan tavoitteiden toteutumisesta, valvonnan tuloksista ja toimenpiteistä sekä viranomaisten arvioita niiden oman toiminnan ja valvonnan onnistumisesta ja vaikuttavuudesta. Näiden osaraporttien tulokset analysoitiin Evirassa yksityiskohtaisesti tehtävälueittain ja tämä aineisto on koottu raportin tausta-aineistoksi. Sektorikohtaisten analyysien pohjalta valmisteltiin toimintakokonaisuuksittain (kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys, elintarviketurvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi) vuosiraporttiin sisältyvät yhteenvedot valvonnan toteutumisen arvioinnista.

Kokonaisuutena valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja siihen liittyvä tiedonkeruu, uuden raportointijärjestelmän luominen ja raportin laatiminen aikatauluineen on ollut Suomelle haastava tehtävä koko valvontaketjussa. Tämä ensimmäinen raportti on kuitenkin jo nyt osoittautunut erinomaiseksi perustaksi myös raportoinnin kehittämiseksi ja monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman päivittämiseksi. Nyt tehdyn työn ja saatujen kokemusten pohjalta raportoinnin aikataululliset, sisällölliset ja valmisteluprosessiin liittyvät haasteet jatkossa oletetusti helpottuvat. Tätä edistävät myös EU:n komission ja muiden jäsenvaltioiden näkemykset ja kokemukset raportoinnista.

Helsingissä 19.6.2008

Jaana Husu-Kallio
Pääjohtaja

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta valvonnasta

2. MÄÄRITELMÄT JA LYHENTEET

Määritelmä- ja sanastotyötä kansallisen valvontasuunnitelman keskeisten käsitteiden osalta jatketaan suunnitelman päivityksen yhteydessä.

3. STRATEGISET TAVOITTEET

Strategiset linjaukset valmistuivat

Elintarvikeketjun monivuotiseen kansalliseen valvontasuunnitelmaan 2007 - 2011 (VASU) sisältyvät strategiset tavoitteet ja painopistealueet perustuvat maa- ja metsätalousministeriön (MMM) ja Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran strategiaan, joissa on vahvistettu strategiset tavoitteet koko elintarvikeketjun valvonnalle. Eviran keväällä 2007 valmistuneessa strategiassa selkeytyivät viraston perustehtävät valvonnassa, laboratoriotoinnassa, tutkimuksessa ja viestinnässä sekä niiden tulevaisuuden painopistealueet muuttuvassa toimintaympäristössä. Strategiatyötä ohjasi vahva pyrkimys asiakaslähtöisyyteen ja monipuolisen asiantuntijuuden tehokkaaseen hyödyntämiseen. Valvonnan keskeiseksi päämääräksi asetettiin valtakunnallisesti hyvin toimiva, yhtenäinen ja tehokas valvontaketju, jossa valvontaa kohdistetaan riskiperusteisesti.

Valvonnan tehtäväalueella Eviran strategiaa syvennettiin laatimalla Eviran toimialan valvontastrategia 2007 - 2013, joka valmistui vuoden 2007 lopussa. Strategian tavoitteena on parantaa valvonnan vaikuttavuutta, laatua ja palvelukykyä ja se kattaa koko Eviran toimialan valvonnan ulottuen koko valvontaketjuun. Strategiassa vahvistetaan valvonnan lähivuosien keskeiset tavoitteet ja linjaukset ja se sisältää myös toimenpiteet strategian käytännön toteuttamiseksi sekä yksityiskohtaisen hankeluettelon aikatauluineen ja vastuutahoineen. Vastuu hankkeiden suunnittelusta ja jatkovalmistelusta on Eviralla, mutta hankkeet valmistellaan yhteistyössä valvontaan osallistuvien viranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

Valvontastrategian mukaan valvonnan strategisena tavoitteena koko valvontaketjussa on, että:

- valvonta toimii esimerkillisesti,
- valvonta on vaikuttavaa, tehokasta, yhtenäistä ja kohdistettu riskiperusteisesti,
- laboratoriotointa ja tiedonhallinta palvelevat tehokkaasti valvontaa,
- osaaminen on korkeaa tasoa,
- valvonnan viestintä on luotettavaa, tehokasta ja ennakoivaa,
- toimintaa ohjaa asiakaslähtöisyys, palvelut ovat laadukkaita ja toimintaa auditoidaan kattavasti, ja että
- valvontaan luotetaan ja sitä arvostetaan.

Strategisia linjauksia ja niiden toimeenpanoon liittyviä hankkeita ja työnjakoa käsiteltiin valvontaviranomaisten ja sidosryhmien kanssa Eviran järjestämissä kehittämis-, koulutus- ja neuvottelutilaisuuksissa. Työtä jatketaan vuonna 2008.

Strategiatyön rinnalla Evirassa kehitettiin viraston toimintatapoja yhtenäisemmiksi keskeisimpänä toimenpiteenä strategisia linjauksia tukevan uuden organisaation rakentaminen sekä johtamis- ja päätöksentekojärjestelmän kehittäminen. Uudella, toimintoja kokoavalla organisaatorakenteella ja ydinprosessien liittämällä osaksi johtamisjärjestelmää edesautetaan toiminnallista tehokkuutta. Alueellista johtamista ja asiantuntijuutta vahvistettiin osana prosessimaista toimintaa.

Uusi organisaatio valmisteltiin vuonna 2007 ja se tuli voimaan vuoden 2008 alusta. Uudistuksessa kaksi valvontaosastoa yhdistettiin yhdeksi kokonaisuudeksi, joka muutoksen jälkeen vastaa kaikesta Eviran tehtäviin kuuluvasta valvonnasta ”pellolta pöytään” –periaatteen mukaisesti. Valvonnan johto-, ohjaus- ja kehittämistehtävien vahvistamiseksi valvontaosastoon perustettiin valvonnan kehittämissyksikkö (12 htv), jonka tehtävänä on koko valvontaketjun apuna kehittää ja koordinoita valvonnan suunnitteluun, ohjaukseen, koulutukseen, auditointiin ja muihin valvonnan yhteisiin tehtäviin liittyvää työtä ja mm. huolehtia VASUn ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

Toiminnan vaikuttavuus kehittyi

Kokonaisuutena valvontaketjussa onnistuttiin edistämään hyvin toimialan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita. Eläinten ja kasvien terveys säilyivät kansainvälisesti arvioiden erittäin hyvinä. Koko elintarviketuotantoketjun kattavalla valvonnalla ja laboratoriotyöllä varmistettiin elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuutta ja laatua sekä jäljitettävyyttä.

Erityistä huomiota kiinnitettiin vaarallisten eläin- ja kasvitautien ehkäisemiseen, elintarvikkeiden ja eläinten ja ihmisten välillä leviävien taudinaiheuttajien vähentämiseen, elintarvikkeiden vierasainevalvontaan sekä tuotteiden alkuperää, luonnonmukaista tuotantoa ja muuntogeenisiä tuotteita koskevaan valvontaan. Lisäksi pyrittiin varmistamaan kuluttajien valinnanmahdollisuuksia ja tiedonsaantia sekä varmistamaan siitä, etteivät markkinoilla olevista elintarvikkeista annettavat tiedot johda kuluttajaa harhaan. Toimialan kriisivalmiutta parannettiin yhdessä muiden viranomaisten ja elintarvikkeiden toimijoiden kanssa.

Valmiudet ja toimenpiteet tarttuvien eläintautien ja vaarallisten kasvintuhoojien ennaltaehkäisemiseksi ja vastustamiseksi olivat tuloksellisia. Elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi hyvä yhteistyö ja tiedonkulku eri viranomaisten ja toimijoiden kesken takasi nopeat kansalliset riskinhallintatoimenpiteet. Eläinten hyvinvointi ja siihen liittyvät valvontatoimenpiteet olivat loppuvuonna poikkeuksellisen runsaasti esillä lehdistössä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa. Nopea ja avoin tiedonjako yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa varmistettiin. Tehokasta viestintää tarjottiin myös muilla tehtäväläalueilla painottaen erityisesti verkkoviestintää.

Vuonna 2007 Evirassa valmisteltiin laaja asiakastytyväisyystutkimus, joka toteutettiin tammikuussa 2008. Tavoitteena oli selvittää Eviran asiakastytyväisyyden nykytaso sekä kartoittaa ne palvelut ja palvelujen osa-alueet, joissa kaivataan kehitystoimia. Tutkimuksessa selvitettiin erikseen laboratoriotuotannon ja valvonnan, valvonnan ohjauksen ja tarkastuksen sekä lopuksi viestinnän ja tiedottamisen asiakastytyväisyyttä. Lisäksi arvioitiin Eviran imagoa.

Asiakkaiden kokonaistyytyväisyys Eviraan oli hyvällä tasolla. Tutkimus ei tuonut esiin yhtään strategista heikkoutta, jota välittömästi pitäisi ryhtyä parantamaan. Strategisiin menestystekijöihin lukeutuvat valvonnan, valvonnan ohjauksen ja tarkastuksen toiminnot lukuun ottamatta koulutusta sekä laskutusperusteita ja maksuja, joita jatkossa tulee kehittää. Myös Eviran imagoa asiakkaiden keskuudessa voidaan yleisesti ottaen pitää hyvänä. Rehellisyys, asiantuntevuus ja luotettavuus ovat määrittäviä, jotka suurin osa vastanneista on valmis liittämään Eviraan. Palvelun nopeutta ja asiakkaiden tarpeiden tunnistamista on jatkossa tutkimustulosten perusteella parannettava.

Henkilöstöpolitiikkaa ja henkilöstövoimavaroja kehitettiin Evirassa strategian mukaisesti. Uuden viraston lukuisat organisatoriset ja toiminnalliset hankkeet näkyivät odotetusti ensimmäisen työtytyväisyyskyselyn tuloksissa. Sisäinen tiedonkulku ja hallinnollisten määräysten mukainen päätöksenteon jalkauttaminen käytännön elämään ovat selkeitä kehittämiskohteita. Oman työn arvostaminen ja hyvä työyhteisön ilmapiiri

luovat erinomaisen perustan tuleville toimintavuosille. Uuden palkkausjärjestelmän valmistelulla ja työhyvinvointihankkeilla pyrittiin osaltaan edistämään henkilöstön motivaatiota ja työhyvinvointia.

Strategiset tavoitteet ja painopisteet näkyivät toiminnassa

Valvonnan suunnittelu, ohjaus ja ohjeistus

Koko valvontaketjua koskeva strategiatyö ja VASUn laatiminen vahvistivat valvonnan pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta, tulevaisuuden ennakointia ja kykyä vastata muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin. Strategisten linjausten soveltaminen käytäntöön aloitettiin jo vuoden 2007 valvontatoiminnassa ja ne sisällytettiin olennaisena osana vuoden 2008 toiminnan suunnitteluun ja valvontaketjun tulossopimuksiin. Strategiset linjaukset kirjattiin näihin sopimuksiin ja niissä määritellään ne yksityiskohtaiset tavoitteet ja hankkeet, joilla strategisia tavoitteita toteutetaan, sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista seurataan.

MMM:n ja Eviran välistä tulossopimusmenettelyä ja tulossopimuksen sisältöä kehitettiin yhteistyössä ministeriöiden kanssa. Vuoden 2008 alusta lukien toimialan ohjaus on kokonaisuutena keskitetty MMM:öön. Evirassa keskus-, alue- ja paikallishallinnon valvonnan suunnittelu ja ohjaus aikataulutettiin yhteiseen vuosisuunnitelmaan. Eviran ohjausmenettelyt lääninhallitusten ja TE-keskusten suuntaan yhtenäistettiin, samoin sopimusasiakirjat rakenteeltaan. Evirassa kehittämistyötä tehtiin valvonnan yhteistyöryhmän ohjauksessa ja vuonna 2008 sitä jatketaan yhteistyössä muiden valvontaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

Eviran ohjekokonaisuus kartoitettiin vuonna 2007. Valvontastrategiaan sisällytettiin hankkeet ohjeistuksen ajantasaistamisesta sekä valvonnan tarvitsemien malliasiakirjojen laatimisesta ja yhtenäistämisestä. Hankkeista vastaa Evira, jossa valvonnan toimintayksiköille on vastuutettu tavoitteet vuoden 2008 aikana annettavista uusista tai päivitettävistä ohjeista. Hankkeet valmistellaan yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Työtä jatketaan vuonna 2009.

Prosessien kehittäminen

Valvonnan johto-, suunnittelu- ja ohjausprosesseja sekä valvonta- ja tarkastustoiminnan prosesseja, tehtävien organisoimista ja työnjakoa yhtenäistettiin ja tehostettiin Evirassa strategiatyön ja organisaatiouudistuksen yhteydessä sekä valvonnan yhteistyöryhmän ja sen alatyöryhmien työnä. Valvontastrategiaan ja Eviran vuoden 2008 tulostavoitteisiin sisältyy useita hankkeita prosessien ja työnjaon edelleen kehittämiseksi, mm. tarkastustoimintaa koskeva selvitys, alueellisen toiminnan kehittämistä koskeva suunnitelma, erityisosaamista edellyttävien tehtävien järjestäminen sekä valvonnan toimintajärjestelmän laatiminen ja valvonnan tietohallintohankkeet.

Aluehallinnossa prosessien, toiminnan organisoimista ja työnjaon kehittäminen jatkuu vuonna 2008 vireillä olevassa TE-keskusten organisaatiouudistuksessa sekä aluehallinnon uudistuksessa, jossa tavoitteena on koota laaja-alaisesti valtion aluehallinnon tehtäviä perustettavaan kahteen uuteen viranomaiseen, joihin myös elintarvikeketjun valvonnan tehtävät sijoittuisivat. Paikallishallinnossa prosessien ja työnjakojen kehittämistä jatkettiin seutukunnallisten yksiköiden kehittämisen yhteydessä (ns. PARAS-hanke). Käytännön valvontatoiminnan kehittäminen jatkuu ja tehostuu näiden alue- ja paikallishallinnon rakenteellisten uudistusten jälkeen.

Valvonnan riskiperusteisuus

Riskiperusteisuutta painotettiin valvonnan suunnittelussa, kohdentamisessa ja toteuttamisessa koko valvontaketjussa. Valvontasuunnitelmissa valvontaa kohdennettiin

yleisesti riskinarvioinnin ja riskitekijöiden kartoituksen perusteella ja tieteellistä tutkimusta ja riskinarviointia hyödynnettiin mahdollisuuksien mukaan valvontasuunnittelun pohjaksi.

Riskiperusteisuutta valvonnassa tulee kuitenkin edelleen merkittävästi lisätä ja kehittää tieteellistä riskinarviointia siten, että se palvelee muun ohella tehokkaasti valvonnan suunnittelun tarpeita. Nämä tavoitteet otettiin Evirassa huomioon vuonna 2007 valmistuneessa riskinarviointistrategiassa, joka sisältää tavoitteet, toimenpiteet ja hankkeet tieteellisen riskinarvioinnin vahvistamiseksi ja kehittämiseksi toimialalla. Lisäksi valvontastrategiaan sisällytettiin useita hankkeita valvonnan riskiperusteisuuden lisäämiseksi koko valvontaketjussa (mm. riskiin perustuvan elintarvikevalvonnan näytteenoton ohjeistuksen laatiminen, kasvinterveyden riskinarvioinnin suunnittelu, kohdekohtaiset riskitekijöiden kartoituksen mallit ja riskiluokituksen valmistelu koko valvontaketjulle, saantilaskelmia koskeva järjestelmä kemiallisen riskinhallinnan tarpeisiin sekä vaikuttaminen lainsäädännön kehittämiseen niin, että se tukee riskiperusteista valvontaa). Hankkeiden valmistelu on käynnistetty Eviran päävastuulla.

Valvonnan auditoinnit

Koko valvontaketjun suunnitelmallisen ja kattavan auditointijärjestelmän luomiseksi Evirassa laadittiin vuonna 2007 toimialan valvontaa koskeva auditointistrategia 2008-2011, joka vahvistettiin alkuvuodesta 2008. Strategia sisältää valvonnan auditointijärjestelmän perusteet, lainsäädäntöpohjan, keskeiset periaatteet sekä valvonnan auditointien strategiset tavoitteet. Työtä on jatkettu toimialan monivuotisen auditointisuunnitelman laatimisella ja tarkoituksena on, että sen pohjalta Evira ja muut tehtäväalueen valvontaviranomaiset laativat ja toteuttavat vuosittain omat auditointien vuosisuunnitelmansa. Auditointistrategian lisäksi valmisteltiin toimintaa koko valvontaketjussa tukevia yleisiä toimintaohjeita ja auditoinnin käsikirjaa sekä suunniteltiin auditointitoiminnan organisoimista ja koulutuksen järjestämistä yhteisesti valvontaketjun eri osapuolten kanssa. Kehittämistyötä tehtiin Evirassa valvonnan yhteistyöryhmässä tehtävään nimitetyn auditointipäällikön johdolla ja vuonna 2008 sitä jatketaan yhteistyössä muiden valvontaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

Vuonna 2007 valvonnan auditointeja toteutettiin toimintayksiköiden auditointisuunnitelmien mukaisesti (ks. luku 10). Auditointien kattavuutta ei pidetä vielä riittävänä, joten siihen kiinnitetään erityistä huomiota suunnitelmakaudella.

Valvonnan osaaminen

Valvontahenkilöstön osaamiseen ja sen jatkuvaan kehittämiseen panostettiin koulutuksen ja viestinnän keinoin. Vuonna 2007 koulutusta toteutettiin toimintayksiköiden koulutussuunnitelmien mukaisesti (ks. luku 9).

Eviran oman henkilöstön kehittämisestä ja koulutuksesta vastasi viraston sisäinen yhteistyöryhmä ja syksyllä 2007 toimintansa aloitti erityinen valvonnan koulutusryhmä, jonka tehtäväksi tuli koko valvontaketjun koulutuksen koordinointi ja kehittäminen. Vuonna 2007 valmisteltiin ensimmäinen koko valvontaketjulle ja toimijoille tarkoitettu Eviran tehtäväaluetta koskeva yhtenäinen koulutuskalenteri vuodelle 2008. Koulutusten määrää lisättiin: vuonna 2007 Evira koulutti valvontaviranomaisia 132 päivää, vuodelle 2008 tavoite on 267 koulutuspäivää. Koulutus määriteltiin Eviran tulosohtauksessa yhdeksi toiminnan painopistealueeksi.

Omavalvonnan kehittäminen

Omavalvonnan toimivuutta ja tehokkuutta tuettiin perustamalla Eviraan omavalvonnan kehittämisestä ja koordinoinnista vastaava yhteistyöryhmä, joka kartoitti omavalvontaa koskevan lainsäädännön ja omavalvontajärjestelmät Eviran toimialalla. Lisäksi aloitettiin hyvän käytännön ohjeita koskevien arviointikriteerien laatiminen kartoittamalla

muiden jäsenvaltioiden menettelyjä. Tuotevalvonnan liittämiseksi omavalvontaan edistettiin ja ohjeistettiin kaupan entisten elintarvikkeiden tilastointia, johon liittyy omavalvontaosuus. Omavalvontatutkimuksiin annettiin ohjeistusta ja pienistä ja keskisuurista yrityksistä (PK-yritykset) munapakkaamot saivat omavalvontaohjeita. Valvontastrategiaan sisällytettiin lisäksi omavalvontaprosessin kehittämistä ja koordinoitua koskeva hanke, jonka perusteella kehittämistä jatketaan Eviran päävastuulla.

Toimijoiden ohjaus, opastus ja neuvonta

Toimialan tiedottamista tehostettiin ja oppaita sekä valistus- ja neuvonta-aineistoa kehitettiin. Elintarvikeketjun toimijoille tuotettiin tietoa lainsäädännöstä sekä toiminnan vaatimuksista. Viestinnän eri keinoin pyrittiin lisäämään ja kehittämään vuorovaikutusta ja vuoropuhelua asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa (mm. internet, asiakas- ja kulluttajapalvelu, asiakas-, sidosryhmä- ja tiedotustilaisuudet, osallistuminen messuihin ja muihin tapahtumiin, asiakaskyselyt ja -palautejärjestelmät). Sähköistä asiointia kehitettiin edelleen ja erityisesti sähköisiä lomakkeita koskevia suunnitelmia laadittiin vuodelle 2008.

Toiminnan asiakaslähtöisyyden ja palvelun laadun varmistamiseksi käynnistettiin kokonaisvaltaisen asiakaspalvelustrategian laatiminen Eviraan perustetussa yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmässä selvitettiin asiakaspalvelun järjestämisen eri vaihtoehtoja ja keinoja, valmisteltiin palvelukuvauksia ja -prosesseja ja on laadittu mm. suunnitelma vuorovaikutteisten asiakasfoorumien käynnistämiseksi vuonna 2008.

Erityisesti toimijoita palvelevana valmisteltiin lisäksi vuonna 2008 toteutettavaa valtakunnallista, PK-yrityksiä koskevaa koulutusohjelmaa koskien omavalvonnan ja HACCP:n toteuttamista yrityksissä.

Tiedonkeruu ja tiedonhallinta

Toimialan tiedonhallintajärjestelmän ja tietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämiseksi ja selkeyttämiseksi Evirassa laadittiin tietohallintostrategia, jossa otettiin huomioon MMM:n hallinnonalan tietohallintoa koskevat linjaukset ja kehittämistyö. Strategian hankkeistamista on jatkettu vuonna 2008 ja hankkeiden toteuttaminen ajoittuu vuosille 2008-2013.

Laaja-alaisina hankkeina jatkettiin laboratorioiden yhteisen tietojärjestelmäsovelluksen (LIMS) sekä kuntien tietohallintojärjestelmän (KUTI) valmistelua. Vuonna 2008 on järjestelmäsovellusten valmistelu laajennettu koskemaan myös yleisen valvonnan tietojärjestelmäsovelluksen (YLVA) luomista. Lisäksi valmisteltiin uusi lammas- ja vuohirekisteri ja kehitettiin olemassa olevia rekisterijärjestelmiä. Valvonnan tiedonhallintaa koskevat tavoitteet ja hankkeet, kuten YLVA sekä yhteisen viranomaisverkon, ekstranetin, luominen vuonna 2008 sisällytettiin valvontastrategiaan.

4. VALVONTAVIRANOMAISET JA NIIDEN TEHTÄVÄT

4.1 – 4.3 Valtionhallinto, kunnallishallinto ja muut viranomaistehtäviä hoitavat

Toiminnan tuloksellisuus

Toimialan valvonnan keskeiset tavoitteet ja toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kuvaavat mittarit sisältyivät valtion vuoden 2007 talousarvioon ja niitä tarkennettiin MMM:n ja Eviran välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2007. Kauppa- ja teollisuusministeriön (KTM) ja sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallinnonalan tavoitteet so-

vitettiin yhteen MMM:n johtamassa elintarviketurvallisuuden yhteistyöryhmässä. Toimialalle asetetut tavoitteet huomioon ottaen Evira teki lääninhallitusten ja TE-keskusten kanssa sopimukset vuoden 2007 tavoitteista. Tulossopimuksia tarkennettiin valvonnan eri tehtäväalueita koskevilla valvontasuunnitelmissa.

Eviran, Kuluttajaviraston ja STTV:n yhdessä laatima ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuodelle 2007 oli ensimmäinen laatuaan. Siihen oli kirjattu yhteisiä periaatteita ja aikatauluja kuntien ympäristöterveydenhuollon valvonnan ohjaukseen. Vuonna 2007 laadittiin monivuotinen ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma 2008 - 2010 sekä toimialakohtaiset valvontaohjelmat, joita Eviran toimialueella ovat valtakunnallinen elintarvikevalvontaohjelma (EVO) ja valtakunnallinen eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaohjelma (EHO). Niiden avulla koordinoidaan ja ohjataan paikallisen elintarvikevalvonnan ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämistä, suunnittelua, toteutusta ja seuranta.

Evira

Evira raportoi tulossopimuksen toteutumisesta MMM:lle vuoden puolivälissä ja koko vuoden osalta tilinpäätöksessään vuodelta 2007. Tulostavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti hyvin, sillä niistä toteutui joko pääosin tai kokonaan 78 % (taulukko 4.1.a). Osa tavoitteista liittyi keskeisinä hankkeina valvonnan strategiaan linjauksiin, jotka ulottuvat useammalle toimintavuodelle. Esimerkkeinä näistä ovat lukuisat käytännön työssä tarvittavat ohjeet ja koulutus sekä valvonnan riskiperusteisuus. Nämä ovat toiminnan painopistealueita vuodelle 2008.

Taulukko 4.1.a Kooste vuoden 2007 tulostavoitteiden toteutumisesta.

Tulostavoitteiden toteutuminen	Kpl	%-osuus
Tavoite toteutui	43	61 %
Tavoite toteutui pääosin	12	17 %
Tavoite toteutui osittain	13	19 %
Tavoite ei toteutunut	2	3 %
Yhteensä	70	100 %

Lääninhallitukset

Lääninhallitukset laativat Eviralle vuoden 2007 toiminnasta seuraavat raportit:

- tulostavoitteiden toteumaraportti,
- elintarvikelain mukaisen valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiraportti, ja
- vuosiraportointia koskeva erilliskysely toiminnan onnistumisesta.

Tulostavoitteet toteutuivat kaikissa lääninhallituksissa kohtuullisen hyvin. Lääninhallitusten raportin mukaan EU:n eläinkuljetusasetuksen mukaiset toimiluvat sekä täydentävien ehtojen valvonta työllistivät suunniteltua enemmän, mikä vähensi muuhun valvontaan käytettävissä ollutta aikaa. Tämän seurauksena auditointeja tehtiin kokonaisuutena suunniteltua vähemmän. Kaikki suunnitellut valvontaprojektit eivät toteutuneet täysimääräisesti johtuen osaltaan siitä, että Eviran ohjaus alkuvuodesta viivästy.

Pääasiallinen syy siihen, ettei kaikkia tavoitteita saavutettu, oli lääninhallitusten voimavarojen niukkuus erityisesti elintarvikevalvonnassa. Tilanne on ongelmallinen myös siksi, että lääninhallitusten suorittamien paikallisvalvonnan auditointien määrää tulisi

voida lisätä, jotta valvonnan laadusta saataisiin riittävästi tietoa valvonnan onnistumisen arvioimiseksi.

Lääninhallitusten itse suorittama arviointi tulee jatkossa yhdistää yhteen raporttiin.

TE-keskukset

TE-keskukset raportoivat Eviralle tulostavoitteiden toteutumisen tilanteesta toimintavuoden puolivälissä. Raportin perusteella Eviralla on mahdollisuus tarkistaa ja priorisoida valvontatehtäviä siinä tapauksessa, että alkuperäinen valvontasuunnitelma ei näyttäisi täysimääräisesti toteutuvan. Tähän ei vuonna 2007 ollut tarvetta. Koko toimintavuoden tiedot valvonnan toteutumisesta koottiin vuoden 2008 tulossopimusneuvottelujen yhteydessä. Vuonna 2008 myös TE-keskuksissa otetaan käyttöön vuosiraportointimalli, jollainen on käytössä jo muilla toimialan viranomaisilla.

Valvonnan tavoitteet TE-keskuksissa saavutettiin kokonaisuutena kohtuullisen hyvin. Valvonnan tehokkuutta arvioitiin laskemalla kaksi tunnuslukua, suoritteita/htv ja €/suorite (taulukko 4.1.b). Analyysin mahdollisti TE-keskusten erittäin hyvä työajanseurantajärjestelmä, johon on sisällytetty Eviran toimialaa koskevat työajanseurantakoodit. Lisäksi TE-keskusten kustannuslaskentatiedot saatiin nopeasti ja riittävän yksityiskohtaisesti.

Sektorikohtaisista eroista johtuen tehokkuusarvioinnissa on sektoreiden keskinäisen vertailun sijaan hyödyllisempää arvioida tehokkuuden muutoksia sektoreittain eri vuosina. Arvioinnin oikeellisuuden kannalta merkitystä on erityisesti sillä, kuinka tarkasti tehty työaika kirjataan ao. tehtävälle. Tältä osin järjestelmää kehitetään edelleen. Vuoden 2008 aikana on tarkoitus tuottaa TE-keskuskohtainen tehokkuusvertailu sektoreittain vuoden 2007 valvontatiedoista.

Taulukko 4.1.b TE-keskuksissa suoritettun valvonnan tehokkuus 2006-2007.

Mittari	2006	2007
Valvonnan tehokkuus (suoritteita/htv)	259	240
Valvonnan kustannustehokkuus (€/suorite)	177	200

Kunnat

Kuntien elintarvikevalvontaviranomaisia oli 206 kpl vuonna 2007. Kunnat raportoivat vuoden 2007 elintarvikevalvonnasta mm. seuraavilla raporteilla:

- elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tiedonkeruulomakkeet (ELTU), ja
- vuosiraportointia koskeva erilliskysely toiminnan onnistumisesta.

Ympäristöterveydenhuollon voimavarojen riittämättömyydestä johtuen kuntien valvontasuunnitelmien mukaiset tarkastusmäärät toteutuivat täysimääräisesti vain noin puolessa kunnista. Elintarvikehuoneistoista tarkastettiin noin puolet ja alkutuotantoasetuksen edellyttämä elintarvikkeiden alkutuotannon valvonta käynnistyi hitaasti. Neljänneksessä kunnista eivät myöskään näyteenotto-suunnitelmat toteutuneet.

Kuntien ympäristöterveydenhuollon voimavaratilannetta on pyritty helpottamaan keskittämällä valvontaa suurempiin seudullisiin valvontayksiköihin. Yksiköt vähenivät vuodesta 2007 vuoteen 2008 yhdeksällä yksiköllä ja tavoitteena on, että vuonna 2012 yksiköitä olisi 50 - 85 kpl. Voimavaratilannetta helpottamaan tarkoitettu valvonnan maksullisuus ei käynnistynyt täysimääräisesti vuonna 2007. Valvonnasta kertyneitä

tuloja ei myöskään kohdistettu kaikissa kunnissa ympäristöterveydenhuollon valvonnan voimavarojen turvaamiseen.

Muut valvontaviranomaiset

Toimialan valvontaan osallistuvat tehtäväalueillaan Tulli, STTV, puolustusvoimat ja Säteilyturvakeskus. Näiden viranomaisten valvonnan tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti hyvin.

Muut viranomaistoimintaan osallistuvat

Valtuutettuja tarkastajia ja näytteenottajia toimi vuonna 2007 maatalouden tuotantotarvikkeiden, luomutuotannon ja kasvinterveyden valvonnassa ja he toteuttivat valvontaa asianomaisia tehtäväalueita koskevien valvontasuunnitelmien mukaisesti.

Hygieniaosaamistestaajat eri puolella Suomea järjestivät testitilaisuuksia vuonna 2007 noin 10 000 kpl. Osaamistodistuksia myönnettiin näiden testien perusteella noin 60 000. Eviran arvion mukaan noin 90 % osallistujista läpäisee testin.

Resurssit

Eviran toimialueen voimavarat valvontaan osallistuvissa viranomaisissa olivat vuonna 2007 yhteensä 1585 henkilötyövuotta (htv) (liite 1). Valvonnan osuus kokonaistyöajasta oli 73 %. Valvonnan ohjaukseen käytettiin keskimäärin 15 % valvonnan kokonaistyöpanoksesta ja valvonnan toimeenpanoon 85 % työajasta. Toimintakokonaisuuksien välillä oli selviä eroja ohjaukseen käytettävässä työajassa: kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden valvonnassa ohjaukseen käytettiin 25 %, eläinten terveyden valvonnassa 13 % ja elintarviketurvallisuuden valvonnassa 12 % työajasta.

Eviran kokonaisresurssi vuonna 2007 oli 745 htv, josta valvonnan osuus oli 438 htv. Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden toimintakokonaisuuden osuus tästä oli 211 htv (29 %), eläinten terveyden toimintakokonaisuuden osuus 222 htv (30 %) ja elintarviketurvallisuuden toimintakokonaisuuden osuus 313 htv (41 %).

Lääninhallitukset käyttivät Eviran toimialueen ohjaus- ja valvontatehtäviin yhteensä noin 41 htv, josta eläinten terveyden toimintakokonaisuuteen noin 24 htv:tta ja elintarviketurvallisuuden toimintakokonaisuuteen noin 17 htv. Eläinten terveyden tehtäväalueella työ oli pääosin valvonnan suorittamista, kun taas elintarviketurvallisuuden valvonnassa ohjauksen osuus oli noin 60 %. Eviran ohjaamia tehtäviä teki lääninhallituksissa vuonna 2007 yhteensä noin 50 henkilöä.

TE-keskukset käyttivät Eviran ohjaamien tehtävien hoitoon vuonna 2007 yhteensä 52 htv Tästä kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden toimintakokonaisuuden osuus oli 45 htv (87 %) ja eläinten terveyden toimintakokonaisuuden osuus seitsemän htv (13 %). Eviran ohjaamia tehtäviä teki TE-keskuksissa vuonna 2007 yhteensä 115 henkilöä.

Tullilaitos tekee Eviran ohjaamaa valvontaa kaikissa valvonnan toimintakokonaisuuksissa. Elintarviketurvallisuuden tehtäviin käytettiin vuonna 2007 yhteensä 84 htv, josta valvontatehtävien osuus on 58 htv ja laboratoriotutkimusten osuus 26 htv. Maatalouden tuotantotarvikkeiden ja maataloustuotteiden valvonnassa Tullin työpanokseksi on arvioitu 15 htv, josta suurin osa on kasvinterveyteen liittyvää työtä. Eläinten terveyden valvonnassa Tullin osuus on vähäinen, arviolta yksi htv.

Kunnissa elintarvikevalvontaan osallistui vuonna 2007 yhteensä 982 henkilöä ja työpanosta käytettiin yhteensä 273 htv. Elintarvikevalvonnan voimavarojen riittävyttä on

Suomessa arvioitu 10 vuoden ajan ja ne on todettu selvästi puutteellisiksi. Työpanosta on puuttunut noin 100 htv:n verran eli kolmannes laskennallisesta vähimmäistyöpanostarpeesta.

Elintarviketurvallisuuden kokonaisuuteen voidaan kunnissa valvonnan lisäksi laskea laboratorioresurssit, joista kunnallisten laboratorioden osuus vähenee jatkuvasti. Vuonna 2007 kunnallisissa laboratorioissa työskenteli elintarvikevalvontaan liittyvissä tehtävissä 298 henkilöä, jotka tekivät elintarvikkeiden laboratoriotutkimuksiin liittyviä tehtäviä yhteensä 74 htv. Muista erityisesti kuntien käyttämistä laboratoriovoimavaroista ei ole kerätty tietoa, mutta Eviran tekemästä koko valtakuntaa koskevasta laboratorioselvityksestä on kuvaus luvussa 5.

Kasvintuotannon tehtäväalueella kunnissa käytettiin hukkakauravalvontaan resursseja noin 7 htv, keskimäärin 4,6 henkilötyöpäivää kuntaa kohti.

Kunnaneläinlääkäreitä on vähän alle 400. Suurin osa heidän työpanoksestaan kohdistuu eläinlääkintäpalvelujen antamiseen. Valvonnan osuuden työstä arvioidaan olevan noin 15 %.

Viranomaistehtävissä toimivia valtuutettuja tarkastajia ja näytteenottajia toimi vuonna 2007 maatalouden tuotantotarvikkeiden, luomutuotannon ja kasvinterveyden valvonnassa yhteensä 294 ja heidän arvioitu työpanoksensa oli noin 30 htv. Valtuutetuista tarkastajista noin 52 % oli neuvontajärjestöjen palveluksessa, loput toimivat yksityisyrityksinä. Hygieniosaamistaajia oli noin 1 700. Lääninhallitusten valtuuttamien eläinsuojeluvalvojen lukumäärä oli 17.

Muiden Eviran toimialan viranomaisten elintarvikeketjun turvallisuuteen käyttämä työaika on esitetty liitteessä 1. Lisäksi Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike) käytti vuonna 2007 noin 7,3 htv Eviran toimialueen tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen. Lääkelaitoksessa on käytetty eläinlääkkeiden turvalliseen käyttöön liittyen 1,5 htv.

Kehittämiskohteet

Valvonnan suunnittelun ja raportoinnin tehostaminen, valvontaresurssien käytön luotettava seuraaminen sekä toiminnan tuloksellisuuden ja kustannustehokkuuden mittaaminen edellyttävät taulukossa 4.1.c kuvattuja kehittämiskohteita.

Taulukko 4.1.c Kehittämiskohteet ja –toimenpiteet sekä –aikataulu.

Kehittämiskohde	Kehittämiskohteet ja –toimenpiteet sekä –aikataulu
Resurssitietojen kerääminen suunnitelmallisesti ja yhtenäisesti koko toimialalla.	Laaditaan suunnitelma tietojen keräämisestä (yhtenäinen laskentamalli, ohjeistus ja aikataulu), v. 2008.
Työajanseurannan ja kustannuslaskennan kehittäminen ja yhtenäinen ohjeistaminen koko valvontaketjussa.	Käynnistetään Eviran toimialaa koskeva kehittämisprojekti koko valvontaketjussa (yhtenäinen järjestelmä, ohjeistus ja koulutus), v.2009. Pyritään vaikuttamaan lääninhallitusten ja TE-keskusten työajanseurannan ja laskentatoimen kehittämiseen vireillä olevassa valtion aluehallinnon uudistuksessa (ALKU), v. 2008-2009.
Valvonnan maksullisuuden lisääminen ja maksupolitiikan yhtenäistäminen koko valvontaketjussa.	Valvonnan maksullisuutta ja kehittämistä ja yhtenäistämistä koskeva selvitys, v.2009.
Valvonnan puolueettomuuden varmistaminen viranomaistahojen ulkopuolelta	Puolueettomuusnäkökohdan korostaminen valvontaa järjestettäessä sekä valvonnan audi-

valtuutettujen toimijoiden osalta.	toinnit, v. 2008 -
Tietojärjestelmien kehittäminen ja koko viranomaisketjun kattavan tietohallintojärjestelmän luominen.	Yleisen valvonnan tietojärjestelmäsovelluksen (YLVA) laatiminen, v. 2008 – KUTI-hankkeen loppuunsaattaminen, v. 2008 -
Lakisääteisen valvonnan edellyttämien henkilöresurssien varmistaminen valtionhallinnossa sekä erityisesti kuntatasolla.	Vaikuttaminen toiminnan ja talouden sekä lainsäädännön ja hallinnon kehittämishankkeiden suunnitteluun, v. 2008 – Valvonnan auditoinnit sekä puolueettomuusnäkökohdan korostaminen valvontaa järjestettäessä, v. 2008 -
Valvonnan riskiperusteisuuden lisääminen	Elintarvikevalvontaan soveltuvan kohdekohtaisen riskinarviointimallin kehittäminen, v. 2008 -

4.4 Viranomaisten välinen yhteistyö ja ilmoitusjärjestelmät

Viranomaisten välinen yhteistyö

Lähes kaikilla valvonnan tehtäväalueilla valvontaa suorittaa useampi kuin yksi viranomainen ja siksi on tärkeää, että yhteistyö ja tietojenvaihto eri viranomaistahojen välillä toimivat hyvin. Olennaista on varmistaa se, ettei toiminnassa ole päällekkäisyyksiä ja että kaikki tehtäväalueet tulevat kattavasti valvotuiksi. Yhteistyötä toimialan viranomaisten kesken tehdään toiminnan ohjauksen, yhteistyösopimusten, tehtävien siirtämisen, yhteisten neuvottelu- ja koulutustilaisuuksien ja muun tietojenvaihdon kautta sekä yhteisiä tehtäviä hoidettaessa, esimerkiksi takaisinvetojen tai muiden erityistömenpiteiden yhteydessä, joista on annettu erityistä ohjeistusta.

Viranomaisten välisessä yhteistyössä on edelleen kehitettävää ja tämä on tuotu esiin myös komission Suomeen tekemissä valvonnan tarkastuksissa. Yhteistyön tiivistäminen elintarvikeketjun toimijoiden kesken onkin asetettu yhdeksi valvonnan strategisista painopisteistä. Vuoden 2008 alusta viranomaisten ja muiden toimijoiden välisen yhteistyön tiivistämiseen ja suunnitelmalliseen verkostoitumiseen on Evirassa osoitettu lisäresursseja (noin 0,5 htv). Tarkoituksena on luoda säännöllisiin yhteistyökokouksiin ja strategisiin kumppanuuksiin perustuva yhteistyö koko toimialalle.

Evira tekee tulossopimuksen MMM:n kanssa sekä sopimuksen toimialansa tavoitteista lääninhallitusten ja TE-keskusten kanssa. Kuntien toimintaa Evira ohjaa valtakunnallisilla valvontaohjelmilla. Muiden valtionhallinnon viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön sujuvuus varmistetaan yhteistyösopimuksin sekä sovituisissa verkostoissa ja yhteistyöryhmissä (taulukko 4.4.a). Kaikkien valvontaan osallistuvien viranomaisten kanssa järjestetään eri sektoreilla säännönmukaisesti yhteisiä koulutus- ja neuvottelupäiviä.

Taulukko 4.4.a Yhteistyö muiden Eviran toimialan valvontaan osallistuvien valtionhallinnon viranomaisten kanssa.

Virasto	Yhteistyömuoto	Yhteistyön toimivuus, kehittämistarpeet ja kehittämiskäsit
MMM:n tietopalvelukeskus Tike	Palvelusopimus	Toimi hyvin.
Maaseutuvirasto (Mavi)	TE-keskusten tulosohtauksen koordinaatioryhmä Sektorikohtainen koulutusyhteistyö (mm. täydentävien ehtojen valvonta, hukkakauravalvonta).	Tiedonkulku tulosohtausprosessissa parantui edelliseen vuoteen verrattuna. Toiminta tehostui erityisesti tarkastuksissa. V. 2008 käynnistetään säännölliset yhteistyökoukukset.

Tullilaitos	Säännölliset yhteistyökoukukset	Hyvä tiedonkulku, toiminnan yhteinen suunnittelu. Työnjako on koordinoitu parhaiten niillä sektoreilla, joilla Tullin tekemän työn osuus on suuri.
	Yhteistyösopimus: kasvinterveys	Toiminnassa kehitettävää puisen pakkausmateriaalin tuontitarkastuksissa. Yhteistoimintaa lisättävä mm. tietojärjestelmien yhtenäistämiseksi sekä auditointien järjestämiseksi. Tullin ja Eviran valvonnan rajapinnat tulee varmistaa kaikilla sektoreilla valvonnan kattavuuden varmistamiseksi. Otetaan esille Eviran ja Tullin yhteistyökokouksissa v. 2008.
Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (STTV)	Ympäristöterveydenhuollon yhteistyöryhmä (STTV, Kuluttajavirasto, Evira) Yhteistyökoukukset Tietojärjestelmäyhteistyö kuntien valvontakohteiden saamiseksi yhtenäiseen keskitettyyn järjestelmään Yhteistyösopimus kasvinsojeluaineiden arviointi- ja hyväksymisprosessissa.	Toimi hyvin. Laatii valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman Käynnistetty v. 2007 säännöllisinä yhteistyökokouksina virastojen johdon ja asiantuntijoiden kesken. Yhteistyön tarvetta ei ollut vuonna 2007 projektin vaiheesta johtuen. V. 2007 laadittiin yhteinen koordinaatio-ohje prosessin selkeyttämiseksi. Arviointityön resurssit ovat osoittautuneet puutteellisiksi kaikissa työhön osallistuvissa viranomaisissa, joten sekä prosessia että voimavaroja tulisi kehittää.
Lääkelaitos	Yhteistyökoukukset	Toimi hyvin
Säteilyturvakeskus (STUK)	Tietojen vaihto	Yhteistyön kehittämiseksi on tehty yhteistyösopimus vuonna 2008 ja sovittu säännöllisistä yhteistyökokouksista.
Puolustusvoimat	Valvontayhteistyö kuntien kanssa valvonnan rajapintojen hahmottamiseksi	Toimi hyvin. V. 2008 käynnistetään säännölliset yhteistyökoukukset.
Poliisi	Eläinsuojeluvalvonta paikallisen virkaeläinlääkärin mukana Muu virka-apu	Toimi hyvin, mutta poliisin yksinään suorittamista eläinsuojelutarkastuksista tai oikeuden päätöksistä ei kulkeudu tietoa lääninhallituksille. Tämä vaikeutti eläinsuojeluvalvonnan tehokkuuden seuranta.
Suomen ympäristökeskus	Koulutusyhteistyö lannoitevalvonnan kanssa Biokaasu BAT työryhmä, jätealan yhteistyöryhmä sekä haitallisten aineiden seurantar ryhmä Yhteistyösopimus kasvinsojeluaineiden arviointi- ja hyväksymisprosessissa	Toimi hyvin Toimivat hyvin V. 2007 laadittiin yhteinen koordinaatio-ohje prosessin selkeyttämiseksi. Arviointityön resurssit osoittautuivat puutteellisiksi kaikissa työhön osallistuvissa viranomaisissa, joten sekä prosessia että voimavaroja tulisi kehittää.
Kuluttajavirasto (KUV)	Ympäristöterveydenhuollon yhteistyöryhmä (STTV, KUV, Evira) Yhteistyökoukukset	Toimi hyvin. Laati ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman 2008-2010. Käynnistetty v. 2007 säännöllisinä yhteistyökokouksina virastojen johdon ja asiantuntijoiden kesken.

Suomen Kuntaliitto edustaa usein kuntia elintarvikevalvonnan kehittämistehtävissä, jollaisia olivat vuonna 2007 mm. valvonnan auditointien kehittäminen, tietojärjestelmien kehittäminen, seutuyhteistyön edistäminen ja valvonnan maksullisuuden toimeenpano. Lääninhallitukset valitsevat edustajansa tulossopimuksen laatimistyöryhmään ja elintarvikevalvonnan kehittämistehtäviin, joita vuonna 2007 olivat mm. elintarvikevalvonnan auditointi (ns. VAMU-arviointi) ja tietojärjestelmien kehittäminen.

Merkittävä yhteistyömuoto toimialalla on myös zoonosikeskus –verkosto, joka muodostaa Eviran ja Kansanterveyslaitoksen (KTL) välisen yhteistyöelimen. Zoonosikeskustoiminta aloitettiin maaliskuussa 2007 ja sen tehtävänä on koordinoita zoonosien torjuntatyötä MMM:n sekä STM:n toimialoilla. Keskukseen alaiset työryhmät ovat koontuneet säännöllisesti vuoden 2007 aikana. Erityisesti zoonosikeskuksen alainen ruokamyrkytystyöryhmä on toiminnallaan vahvistanut Eviran ja KTL:n välistä yhteistyötä ruokamyrkytysten selvitystyön osalta. Zoonosikeskustoiminnan kautta on lisäksi ohjattu useita ajankohtaisia zoonooseihin liittyviä tapaamisia Eviran, KTL:n ja muiden tahojen kuten MMM:n zoonosiasiantuntijoiden kesken. Kokemukset keskuksen toiminnasta ovat yleisesti hyvät, mutta keskuksen toimintaprosesseja ja kytkemistä ao. virastojen muuhun toimintaan tulee edelleen tehostaa.

Viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedonkulun tehostamiseksi ja vuoropuhelun lisäämiseksi Evirassa on vuonna 2008 käynnistetty sähköisen viranomaisverkon (ekstranet) valmistelu. Lisäksi on käynnistetty työ kaikki valvontasektorit kattavan yleisen valvonnan tietojärjestelmäsovelluksen (YLVA) luomiseksi.

Ilmoitusjärjestelmät

Ilmoitusjärjestelmät toimivat pääsääntöisesti hyvin (taulukko 4.4.b.) ja ne vastasivat niille asetettuja odotuksia.

Taulukko 4.4.b. Suomen tekemien ilmoitusten määrä vuonna 2007 ja ilmoitusjärjestelmien toimivuus.

Järjestelmä	Suomen tekemien ilmoitusten lkm	Toimivuus ja kehittämistarpeet
RASFF-järjestelmä (elintarvikkeet ja rehut)	82	Yhteistyö eri tahojen, kuten kuntien, Tullilaboratorion ja komission kanssa oli tiivistä ja toimi hyvin. Eviran sisäinen prosessi ja tiedonkulku uudessa organisaatiossa varmistetaan hallinnollisilla määräyksillä sekä yksiköiden välisestä yhteistyöstä sopimalla.
CPC tietopankki (kuluttajansuoja)	0	Toimii melko hyvin. Järjestelmä on ollut toiminnassa vasta lyhyen aikaa, eikä kaikkia sen mahdollisuuksia ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty.
Europhyt (kasvi-terveys)	201	Toimi melko hyvin, mutta käyttäjäystävällisyyttä ja nopeutta tulee edelleen parantaa sekä ilmoitusten lähettämistä tilastoasioissa. Järjestelmän kehittämistä tulisi jatkaa siten, että ilmoitukset tavaran lähettäjämaahan (EU-maat ja EU:n ulkopuoliset maat) toimitettiin järjestelmässä sähköisinä, jolloin voitaisiin luopua ilmoitusten postittamisesta.
AWAI (kasvisten kaupanormit)	10	Yhteistyö sujui hyvin sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

		Järjestelmä auttoi suuntaamaan kansallista valvontaa riskiperusteisesti.
ADNS (helposti leviävät eläintaudit)	0	Helposti leviävistä ja vaarallisista eläintaudeista ilmoittaminen toimi tehokkaasti ja nopeasti.
WAHIS	1	Muista kuin lakisääteisesti vastustettavista eläintaudeista, joista on ilmoitettava joko välittömästi tai kuukausittain, ilmoitettiin epätäydellisesti ja ilmoitusjärjestelmää tulisi kehittää. Myös ELITE-järjestelmän käyttö terveysvalvonnassa kaipaa tehostamista.
Ns. 10 A notifi- kaatio (luomu)	1	Toimi hyvin.
Tietojenvaihto säteilyvaaratilanteissa	0	Toiminnan tehostamiseksi on tarkoitus perustaa työryhmä vuonna 2008.

4.5 Valvontaviestintä

Eviran viestintä

Evira tiedotti valvonnan tuloksista alkutuotannon, elintarvikkeiden valvonnan ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnassa. Tehokkaimmin laaja asiakaskunta tavoitetaan verkkoviestinnän keinoin. Evira.fi –internetsivuilla vieraili vuoden aikana 1 060 000 kävijää. Kiinnostavimpia olivat elintarviketurvallisuuteen liittyvät asiat. Verkkoviestinnän kehittämiseksi toteutettiin sekä sivuston käytettävyydestä tutkimus että käyttäjäkysely. Molemmat selvitykset osoittivat, että sivusto palvelee varsin hyvin käyttäjiä. Selvityksessä esiin tulleita kehittämiskohteita on kohennettu ripeästi. Pyrkimyksenä on tiedottaa aktiivisesti uusista tuloksista ja tiedoista. Vuoden aikana julkaistiinkin 127 tiedotetta ja ajankohtaisuutista suomeksi, ruotsiksi ja suuri osa myös englanniksi. Kuntiin suunnattuja erillisiä tiedotteita toimitettiin 33.

Eviran viestintää suunniteltiin ja toteutettiin viestintäkalenterin mukaisesti. Valvontaviestinnän vuosisuunnittelussa ja ajoituksessa arvioidaan olevan vielä kehitettävää. Samoin edelleen tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä asiantuntijoiden ja viestinnän kesken monipuolisen ja eri kanavia hyödyntävän viestinnän toteuttamisessa. Toimintaohje viestinnästä kriisi- ja erityistilanteissa valmisteltiin käsittäen myös keskus- ja alueviranomaisien välisen työnjaon ja tiedonvälityksen näissä tilanteissa. Ohjeen mukaan viranomaisille tiedotetaan ennen tiedotusvälineitä.

Evira toimitti sähköisiä uutiskirjeitä elintarvikevalvonnan viranomaisille: Evira-Info (12 krt/v.) ja eläinlääkäreille Saparo (5 krt/v.). Eviran Kaari-lehti (4 nroa/v) postitettiin valvontaviranomaisille ja eläinlääkäreille maksutta. Eviralla oli palstat Eläinlääkäri-lehdessä (10 krt/v.), Lihalehdessä (10 krt/v.) ja Luomu-lehdessä (8 krt/v.). Eviran valvontaa tehtiin tunnetuksi messuilla ja tapahtumissa. Elintarvikeketjun toimijoille tuotettiin tietoa säädöksistä, määräyksistä sekä laatu- ja valvontavaatimuksista toiminnan tueksi. Kuluttajien tiedontarve koski ensisijaisesti elintarvikkeita. Evira järjesti tilois-
saan tiedotustilaisuuksia (5 kpl), joissa oli runsaasti median edustajia. Evira kutsui useita toimittajaryhmiä tutustumaan toimintaansa. Eviran nimi vakiintui yleiseen käyttöön ja median edustajat osasivat hakea tietoa Evirasta.

Evira osallistui laatu- ja elintarvikevalvonnan rahoittamaan ja Finfoodin johtamaan nuorille suunnattuun ”Ruokaa ja rakkautta” -kampanjaan. Kampanja tavoitti hyvin kohderyhmän nuoria eli kotitalousopetukseen osallistuvia yläkoululaisia.

Viestintä erityistilanteissa

Toimialan viestintä varautui erityistilanteisiin vakiintunein viestintäkanavin ja -tavoin. Viranomaisilla oli käytössään myös valtakunnallinen suojattu viranomaisradioverkko VIRVE. Lintuinfluenssaan varauduttiin laatimalla Lintuinfluenssa-portaali.

Neuvonta ja kuluttajainformaatio

Eviran internetsivuille valmistui kysymys ja vastaus -palsta. Kuluttajainformaatiota tuotettiin internetiin ja eniten kysytyistä aihepiireistä tehtiin viisi painettua esitettä. Erityisen paljon huomiota sai Humpuuki-esite, jolla kuluttajia opastetaan tunnistamaan katteettomat lupaukset ja väittämät. Asiakaspalvelun ja neuvonnan tarpeisiin avattiin useita tavallisia puheluja hinnoittelultaan edullisempia puhelinlinjoja. Eviran infopostin kautta tuli tuhansia kysymyksiä, joihin asiantuntijat vastasivat. Kysymyksistä valtaosa koski eläinten tuontia ja vientiä ja elintarvikkeita

4.6 Valvonnasta perittävät maksut

Eviran tehtävälueella asiakkailta perittävät maksut on määrätty MMM:n antamalla maksuasetuksella. Maksujen taso perustuu joko suoraan valvonta-asetukseen (EY 882/2004) tai valtion maksuperustelain mukaisesti valvonnan aiheuttamiin kustannuksiin. TE-keskusten suorittamasta maksullisen valvonnan laskutuksesta vastaa Evira.

Eviran maksullisessa toiminnassa pyritään 100 %:n kustannusvastaavuuteen. Elintarvikevalvonnassa kustannusvastaavuus oli 82 %, maatalouden tuotantopanosten valvonnassa 104 % ja eläintauti- ja elintarviketutkimuksessa 86 %. Koko viime vuoden keskimääräinen kustannusvastaavuus oli 92 %, missä oli hieman laskua edelliseen vuoteen verrattuna (99 %).

Kunnan elintarvikevalvonnasta on vuonna 2006 voimaan tulleen elintarvikelain nojalla peritty maksuja, jotka perustuvat kunnan maksutaksaan ja valvontasuunnitelmassa esitettyihin valvontatoimenpiteisiin. Evira ohjeisti valtakunnallisella elintarvikevalvontaohjelmalla (EVO 2007) paikallisen valvonnan järjestämistä, mm. tarkastustiheyden määrittämistä riskitekijöiden arviointiin pohjautuen. Suomen kuntaliitto on antanut ohjeita maksutaksan laatimiselle.

Kaikki kunnat eivät ole soveltaneet maksusäännöksiä, vaan vuodelta 2007 kerätyn tiedon (ELTU 2007) mukaan huoneistohyväksynnästä maksuja on perinyt 80 % kunnista ja valvontasuunnitelman mukaisista muista valvontatoimenpiteistä maksuja on peritty ainoastaan 49 % kunnista. Yhteensä elintarvikevalvonnasta kerättiin kunnissa maksuja noin 1,66 miljoonaa euroa.

5. LABORATORIOTOIMINTA

Laboratoriotoiminnan alueella aloitettiin vuonna 2007 useita selvityksiä, joiden tavoitteena on tehostaa toimintaa. Erityisesti MMM:n alueella oleva toiminta järjestettiin yhteiseksi Virlab-toiminnaksi, jonka tavoitteena on tehostaa ja poistaa mahdollisia päällekkäisyyksiä eri tutkimuslaitosten laboratoriotoiminnassa. Samoin aloitettiin paikallisten laboratorioiden selvitystyö.

Evirassa valmisteltiin organisaatiomuutos siten, että kaikki laboratoriotoiminta on yhdessä osastossa ja akkreditointi laajeni siten, että kaikki laboratoriot ovat akkreditoitun piirissä.

5.1 Kansalliset vertailulaboratoriot

MMM on nimennyt elintarviketurvallisuuden alueella toimivat kansalliset vertailulaboratoriot, jotka toimivat yhteistyössä yhteisön vertailulaboratorioiden kanssa (CRL). Uudet yhteisön vertailulaboratoriot aloittivat toimintansa vuonna 2007. Kaikki yhteisön vertailulaboratoriot järjestivät työryhmäkokouksia, osa järjesti menetelmäkoulutusta ja lähes kaikki järjestivät vertailututkimuksia. Nimetyt kansalliset vertailulaboratoriot osallistuivat edellä mainittuun toimintaan. Suomalaiset vertailulaboratoriot menestyivät vertailututkimuksissa hyvin.

Eläintautien kohdalla Evira toimii vertailulaboratoriona EY:n valvonta-asetuksen edellyttämällä alueella. Lisäksi Evira tekee kansallisen lainsäädännön edellyttämät eläintautitutkimukset ja vertailulaboratoriotoimintaan liittyviä elintarviketurvallisuustutkimuksia. Myös OIE järjesti joitakin vertailututkimuksia, joihin Evira osallistui.

Kasvilaboratoriotoiminnan alueella on vastaavaa toimintaa, mutta virallista vertailulaboratoriota ei ole nimetty.

5.2 Hyväksytyt laboratoriot

Eviran hyväksytyjen laboratorioden rekisterissä oli vuoden 2007 lopussa 103 laboratoriota. Suurin osa laboratorioista oli hyväksytty elintarvikelain nojalla 86 kpl (83 %). Eri säädösten nojalla hyväksytyjen laboratorioden lukumäärät on esitetty alla olevassa taulukossa. Useimmilla elintarvikelain nojalla hyväksytyillä laboratoriodella oli myös muita eri säädöksiin perustuvia hyväksyntöjä.

Taulukko 5.2.a. Eri säädösten nojalla hyväksytyt laboratoriot.

Hyväksyntä	Laboratorioiden lukumäärä
Elintarvikelaki (23/2006)	86
Terveysuojelulaki (763/1994)	47
Salmonellavalvontaohjelma ²	39
Lannoitevalmistelaki (539/2006) ja sivutuoteasetus ³	13
Rehujen salmonellatutkimukset ⁴	7

Elintarvikelain nojalla hyväksytyt laboratoriot

Elintarvikelain nojalla laboratorioilla on mahdollisuus hakea hyväksyntää viranomaisnäytteitä tutkivaksi laboratoriodeksi, omavalvontalaboratoriodeksi ja lihantarkastuslaboratoriodeksi. Elintarvikelain nojalla hyväksytyjen erityyppisten laboratorioden määrät on esitetty alla olevassa taulukossa. Lihantarkastuslaboratoriodista puolet tekee ainoastaan lihantarkastukseen liittyviä analyysejä ja puolet toimii lihantarkastuksen ohella myös viranomaislaboratoriodena tai omavalvontalaboratoriodena.

² Direktiivi 99/2003/EY tiettyjen zoonosien ja niiden aiheuttajien seurannasta ja siihen liittyvässä asetus (2169/2003) (ns. zoonosidirektiivi)

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveysturvasta (EY) N:o 1774/2002 (ns. sivutuoteasetus)

⁴ Päätös salmonellan analysoinnista kasvipäristen rehujen virallisista tuonti- ja maahantuontinäytteistä Eviran määräämällä tavalla hyväksytyissä laboratoriodissa (Eviran päätös 30.1.2007 Dnro 757/729/2007)

Taulukko 5.2.b. Elintarvikelain nojalla hyväksytyt laboratoriot.

Hyväksyntä elintarvikelain nojalla	Laboratorioiden lukumäärä
Viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyt laboratoriot	47
Hyväksytyt omavalvontalaboratoriot	23
Hyväksytyt lihantarkastuslaboratoriot	33

Ympäristöterveydenhuollon laboratoriot

Ympäristöterveydenhuollon laboratoriot tarjoavat laboratoriopalveluja paikallisille ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisille analysoiden sekä elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteitä että terveydensuojelulain valvontaan liittyviä talous- ja uima- sekä uimarantavesiä. Näitä laboratorioita Suomessa oli 33 kpl. Niistä 21 oli kunnallisia ja 12 yksityisiä laboratorioita. Myös lannoitevalmistelain ja sivutuoteasetuksen analytiikkaa sekä rehujen salmonellatutkimuksia tehtiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta näissä ympäristöterveydenhuollon laboratorioissa.

Arvio laboratoriopalvelujen saatavuudesta

Ympäristöterveydenhuollon laboratorioverkostossa on noin kymmenen viimeisen vuoden aikana tapahtunut huomattavia muutoksia. Kunnallisten laboratorioiden määrä on vähentynyt noin yhteen kolmasosaan (60:stä 21:een). Osittain laboratorioverkosto on korvautunut yksityisillä laboratorioilla (12). Laboratorioverkko on harventunut, mutta sitä voidaan pitää edelleen lukumääräisesti kattavana Suomen olosuhteisiin nähden. Näytteiden kuljetus ja analyysien aloittaminen voitiin pääsääntöisesti hoitaa kansainvälisten standardien ja suositusten mukaisesti.

Laboratorioverkoston perustan muodostivat pienet, melko suppeaa mikrobiologista ja kemiallista analytiikkaa tekevät laboratoriot, jotka sijaitsevat kohtuullisen matkan päässä valvontayksiköistä. Monien paikallisten laboratorioiden mikrobiologinen analyysivalikoima oli kuitenkin liian suppea erityisesti epidemiatilanteisiin, jolloin tutkimukset tulee aloittaa nopeasti riittävän laajalla analyysivalikoimalla. Tutkimusvalmiuksia on supistettu viime vuosina myös kemiallisen analytiikan osalta vähäisen kysynnän vuoksi. Laajempaa mikrobiologista ja kemiallista analytiikkaa on kuitenkin saatavissa suurista paikallisista laboratorioista. Monissa paikallisissa laboratorioissa tehdään myös kansalliseen salmonellavalvontaohjelmaan liittyviä analyysejä, rehujen salmonella-analyysejä tuontirehuista ja sivutuoteasetuksen mukaisia analyysejä. Myös näiden analyysien osalta palveluja oli saatavissa riittävästi.

Lihantarkastukseen liittyviä tutkimuksia tehtiin 33 laboratorioissa, joista puolet oli pien-teurastamojen laboratorioita. Analytiikkaa oli saatavilla riittävästi. Lihantarkastukseen liittyviä tutkimuksia tekeviä laboratorioita, jotka eivät vielä olleet hakeneet Eviran hyväksyntää, pyydettiin hakemaan sitä 31.8.2007 mennessä. Hakemuksien käsittely on kesken ja toistaiseksi hyväksymispäätöksiä ei ole tehty.

Joitakin tutkimuksia, joihin paikallislaboratorioilla ei ole ollut valmiuksia, on keskitetty Eviraan ja muihin tutkimuslaitoksiin. Eviraan on keskitetty esimerkiksi bakteeritoksiinien, EHEC- ja salmonellabakteerien tarkempi tutkimus. Ruokamyrkytys-epidemioiden selvityksiä varten on Eviraan perustettu kaikille keskeisille ruokamyrkytysbakteereille ”bakteerikirjasto”, joiden avulla voidaan molekyylibiologisin menetelmin selvittää epidemioiden lähteitä. Vastaavat kirjastot ovat Kansanterveyslaitoksessa ihmisistä epidemioiden yhteydessä eristetyistä ruokamyrkytysbakteereista.

Eviran lisäksi paikallisten laboratorioiden menetelmävalikoimaa täydentävää erityisanalytiikkaa oli saatavissa Tullilaboratoriosta, Kansanterveyslaitoksesta ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan elintarvike- ja ympäristöhygienian laitoksesta.

5.3 Laboratorioverkon kehittäminen

Eviran keskittyminen vertailulaboratoriotoimintaan sekä tämän toiminnan laajentuminen tulee parantamaan paikallisten laboratorioiden ohjausta ja tätä kautta vaikuttamaan laboratoriotyön laatuun.

Lihantarkastustutkimusten osalta valmistaudutaan siihen, että tutkimukset tehdään akkreditoituissa laboratorioissa 1.1.2010 EY-säädösten edellyttämällä tavalla. Jo nyt näitä tutkimuksia tehtiin isojen teurastamojen laboratorioissa, joilla on valmius kiristyviin laatuvaatimuksiin sekä viidessä akkreditoitussa ympäristöterveydenhuollon laboratorioissa. Evira muistutti eri toimijoita lihantarkastustutkimuksia tekevien laboratorioiden kiristyvistä laatuvaatimuksista. Eviran 20.6.2007 päivätyssä kirjeessä, joka lähetettiin pienteurastamoihin, teurastamoihin, Eviran tarkastuseläinlääkäreille, kuntien elintarvikevalvontaviranomaisille ja lääninhallituksiin sekä niiden alueellisiin toimipisteisiin, kerrottiin lihantarkastuslaboratorioiden hyväksymisprosessista, voimassa olevista hyväksymisvaatimuksista sekä tulevasta akkreditointivaatimuksesta.

Evira aloitti vuonna 2007 laboratorioselvityksen yhteistyössä STTV:n ja Suomen Kuntaliiton kanssa. Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa analyysipalvelujen saatavuuden nykytilaa sekä tehdä ehdotus kuinka analyysipalvelujen saatavuus turvataan tulevaisuudessa valtakunnallisesti. Selvitys päätettiin laajentaa käsittämään Eviran toimialan laboratorioverkon lisäksi laboratoriot, jotka suorittavat terveydensuojelulain mukaista talousvesi-, uimavesi-, uima-allasvesi- ja asumisterveyteen liittyvää sisäilmanalytiikkaa. Selvitys toimenpide-ehdotuksineen valmistuu keväällä 2008.

6. VALVONTAJÄRJESTELYT

6.1 Maataloustuotteiden ja tuotantotarvikkeiden valvonta

Tavoitteiden toteutuminen

Eviran itse suorittaman maataloustuotteiden ja tuotantotarvikkeiden valvontasuunnitelmien mukaisen valvonnan ja valvontatavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen hyvin. Eviran ja TE-keskusten väliset vuoden 2007 tulostavoitteet saavutettiin kohtuullisesti. Täydentävien ehtojen valvonnassa (rehuvalvonta ja kasvinsuojeluaineiden valvonta) saavutettiin määrälliset veloitteet. Tavoitteen mukaisista työmääristä jäätin eniten siemenkaupan markkinavalvonnan ja kasvisten kaupanormien valvonnan osalluilla. Voidaan kuitenkin todeta, että TE-keskusten tekemän valvonnan määrää ja tuloksellisuutta on onnistuttu parantamaan konkretisoimalla tulostavoitteita ja valvontasuunnitelmia sekä parantamalla TE-keskuksille annettavaa ohjeistusta.

Valvontasuunnitelmien mukaisten tarkastusten lisäksi Evirassa ja TE-keskuksissa suoritettiin valvontasuunnitelmiin sisällyttämiä epäilyihin ja muihin ilmoituksiin perustuvia tarkastuksia.

Arvio valvonnan onnistumisesta

Maatalouden tuotantotarvikkeiden, maataloustuotteiden ja luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnat onnistuivat pääasiassa hyvin. Kylvösiementen, lannoitteiden, kasvinsuojeluaineiden ja rehujen laatu ja turvallisuus pysyivät edelleen korkealla tasolla. Kasvinterveystilanne säilyi hyvänä, sillä uusia vaarallisia kasvintuhoojia ei pääsyt pysyvästi asettumaan maahamme. Luomuvalvonnalla varmistettiin, että luomutuotteina markkinoidut tuotteet täyttivät asetetut vaatimukset. Hukkakauran torjunnassa on viime vuosina panostettu torjuntasuunnitelmien laatimiseen, niiden toteuttamisen valvontaan ja aktiiviseen tiedottamiseen hukkakauran vaaroista. Toimien voidaan katsoa olleen oikean suuntaisia, sillä vakavasti saastunut peltopinta-ala väheni edellisvuodesta 10 %.

Havaitut ongelmat ja niistä johtuvat toimenpiteet

Maatalouden tuotantotarvikkeiden valvonnassa havaitut puutteellisuudet jakautuivat kahteen tyyppiin: tuotteissa havaittuihin puutteisiin ja toiminnassa havaittuihin puutteisiin.

Tuotantotarvikkeiden tuotevalvonnassa markkinoilta löydettiin siemen-, lannoite- ja rehueriä, jotka eivät täyttäneet lakisääteisiä laatuvaatimuksia. Markkinoitujen siemenerien yleisin ongelma oli liian alhainen itävyys, kun taas lannoitevalvonnassa tuotteista löydettiin liian korkeita haitallisten metallien ja eliöiden pitoisuuksia. Rehujen laadussa havaittuja ongelmia oli eniten EU:n sisämarkkinakaupan rehuaineiden hygieniassa. Kasvipiperäisten valkuaisrehuaineiden Suomeen toimitetuista eristä 8,1 % kiellettiin ja käsiteltiin salmonellan poistamiseksi ennen niiden käyttöä rehunvalmistukseen. Kiellettyjen aineiden valvonnassa löydettiin kolmetoista rehuerää, joissa tuoteselosteen mukaan oli sellaista lisäainetta, jota ei ole hyväksytty rehussa käytettäväksi (metyylisulfonyylimetaani, MSM). Muilta osin tuoteselostepoikkeamat olivat lieviä eikä haitallisten aineiden ylityksiä löytynyt. Muuntogeenisen aineksen tutkimista varten otettiin 24 rehunäytettä, joista kolme maahantuotua erää sisälsi EU:ssa hyväksymätöntä muuntogeenistä maissia ja yksi kotimainen erä merkintärajan ylittävän pitoisuuden muuntogeenistä soijaa.

Rehualan toimijoiden tarkastuksissa puutteista johtuvia huomautuksia annettiin eniten HACCP-järjestelmästä, laadunvarmistuksesta sekä merkinnöistä. Kuljetusliikkeiden tarkastuksissa oli lieviä puutteita kirjanpidossa. Sivutuoteasetuksen mukaisessa toimijoiden valvonnassa vakavimmat puutteet todettiin jäljitettävyydessä ja kriittisen pisteen pH-mittauksen laiminlyönnissä. Lievempiä puutteita oli hygieniassa, omavalvonnan päivityksissä, laitosrakenteissa sekä tulosten dokumentoinnissa.

Kasvihuone- ja avomaaviljelmillä todettiin vaarallisten kasvintuhoojien esiintymiä yhteensä 103 kpl, mikä oli selvästi enemmän kuin edellisvuonna. Merkittävää oli etelänjauhiaisen esiintyminen uusilla isäntäkasveilla ja keltaperuna-ankeroistapausten määrän lisääntyminen perunantuotannossa. Tuontitarkastuksissa löydettiin 28 erää sellaista puista pakkausmateriaalia, joka ei täyttänyt kansainvälisen ISPM 15 –standardin vaatimuksia. Tämä osoittaa, että maahan tuotuun puiseen pakkausmateriaaliin liittyy suuri kasvinterveysriski.

Puutteellisuuksien korjaamiseksi toimijoille annettiin huomautuksia ja tuote-erille määrättiin markkinointi- ja maahantuontikieltoja. Kasvinterveyden valvonnassa määrättiin lisäksi kasvintuhoojien torjunta- ja hävittämistoimenpiteitä. Joissakin tapauksissa pakkokeinoina käytettiin uhkasakkoja ja rikkomuksia ilmoitettiin tutkintapyyntöillä rikosoikeudelliseen syyteharkintaan. Luonnonmukaisen alkutuotannon valvonnassa annettujen seuraamusten suhteellisissa määrissä on merkittäviä TE-keskuskohtaisia eroja, mutta havaitut epäyhtenäisyydet eivät kuitenkaan ole niin merkittäviä, että ne vaaran-

taisivat neuvoston asetuksen EY N:o 2092/91 tavoitteiden toteutumista, ts. ne eivät aiheuta sellaista vaaraa, että tuotetut luomutuotteet eivät täyttäisi luomuvaatimuksia.

Korjaavia toimenpiteitä tarkastettiin seurantatarkastuksilla. Viestinnän, koulutuksen ja neuvonnan keinoin varmistettiin, että toimijat tuntevat toiminnalle ja tuotteille asetetut vaatimukset. Näin valvonnassa onnistuttiin ennalta ehkäisemään ongelmia ja laiminlyöntejä.

Vaikuttavuusanalyysi

Maatilojen tuotantotarvikkeiden ja kasvinterveyden valvonnalla turvattiin elintarvikkeiden turvallisuutta ja laatua poistamalla markkinoilta ihmisten ja eläinten terveydelle sekä myös tuotantoympäristön puhtaudelle haitallisia ja vaarallisia säädöstenvastaisia tuotteita. Tuotantopanosten puhtaus ja vaarallisten kasvintuhoojien vähyys vaikuttavat myönteisesti sekä alkutuotannon taloudelliseen kannattavuuteen että elintarvikkeiden turvallisuuteen. Toimintaan liittyneiden puutteellisuuksien havaitseminen ja niiden korjaaminen vähentää pitkällä aikavälillä myös tuotteisiin liittyviä ongelmia.

Rehuvalvonnan vaikuttavuutta elintarviketurvallisuuteen kuvaa se, että yhdestäkään näytteestä, jotka edustivat karjataloille toimitettuja elintarviketuotantoeläimille tarkoitettuja rehuseoksia, ei löytynyt salmonellaa, vaikka sitä löytyy runsaasti Suomeen toimitetuista valkuaisraaka-aineista.

Vaikka valvonta on onnistunut pitämään tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja kasvinterveyden tilanteen hyvänä, on tärkeää tunnistaa tuotantoympäristöön liittyvät riskit ja huomioida ne valvontatoiminnan suunnittelussa. Erityisesti kasvinterveydessä vaarallisten kasvintuhoojien, kuten koloradonkuoriaisen ja mäntyankeroisen leviämistä Suomeen on pidettävä riskinä, joka tulee jatkossakin huomioida valvonnan suunnittelussa ja resurssien kohdentamisessa. Leviämisen riskiä lisäävät tuhoajien esiintyminen lähialueilla sekä kansainvälisen kaupan lisääntyminen.

Luonnonmukaisessa maataloustuotannossa riskiperusteinen valvonta on selvästi parantanut valvonnan vaikuttavuutta. Osoituksena tästä voidaan todeta, että kirjallisten huomautusten määrä kasvoi vuoteen 2006 saakka, minkä jälkeen se on lähtenyt laskuun. Markkinointikieltojen ja valvontajärjestelmästä erottamisen määrä pysyi samalla tasolla. Riskiperusteinen valvonta on vähentänyt tarkastukseen käytettävää aikaa, mikä on tehostanut valvontajärjestelmää ja lisännyt sen kustannustehokkuutta.

Kehittämistarpeet

Yleisesti voidaan vuoden 2007 valvontatulosten perusteella todeta, että maatalouden tuotantotarvikkeiden ja kasvinterveyden valvonnan kehittämiseksi tulee edelleen kehittää riskiperusteisuutta valvonnan suunnittelussa ja hyödyntää auditointeja valvonnan toteutumisen varmistamiseksi. Riskiperusteinen suunnittelu auttaa kohdentamaan valvontaa oikein ja sen avulla voidaan samanaikaisesti sekä säästää valvontaresursseja että parantaa valvonnan vaikuttavuutta. Auditoinneilla puolestaan varmistetaan valvonnan oikea, tehokas ja taloudellinen suorittaminen sekä resurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen. Auditoinnit edistävät toiminnan jatkuvaa parantamista sekä parhaiden käytäntöjen saattamista koko valvontaketään käyttöön.

Valvontaviranomaisten välisessä yhteistyössä kehitettävää on mm. Eviran ja Tullin välisessä yhteistyössä puijen pakkausmateriaalin valvonnassa, jotta tarkastukset voitaisiin nykyistä paremmin kohdistaa pakkausmateriaaliin, jota tuodaan niistä maista, joissa mäntyankeroista esiintyy.

Luonnonmukaisen alkutuotannon valvonnan yhtenäisyyttä eri TE-keskusten välillä tulee kehittää. Alkutuotannon valvonnassa annettujen seuraamusten suhteellisissa määrissä on merkittäviä TE-keskuskohtaisia eroja, samoin päätösten käsittelyajat poikkeavat paljon eri TE-keskusten välillä. Raportoinnin tulosten perusteella on jatkossa kiinnitettävä huomiota seuraamuskäytäntöjen yhtenäistämiseen.

Kasvinsuojeluaineiden valvonnassa tulee parantaa toiminnan yhteensovittamista täydentäviin ehtoihin ja muuhun kasvinsuojeluaineiden valvontaan liittyvissä asioissa sekä tehostaa entisestään tilatason valvontaa.

6.2 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta

Tavoitteiden toteutuminen

Vuoden 2007 valvonnalle asetetut määrälliset tavoitteet toteutuivat hyvin. Eläintautiseuranta täytti yhteisöläinsäädännön vaatimukset sekä kansalliset erityistavoitteet. EU-eläinsuojelutarkastusten toteumaprosentti nousi selvästi aiemmista vuosista ja oli viime vuonna lähes 100 %. Jonkin verran tavoitteista jäätin eläinkuljetuksia, tuotantotilojen lääkkeiden käyttöä, kalanviljelylaitoksia sekä sivutuoteasetuksen mukaisia laitoksia koskevien tarkastusten kohdalla.

Valvontaohjelmien mukaisten tarkastusten lisäksi suoritettiin hyvin runsaasti valvontaohjelmien ulkopuolisia epäilyihin ja muihin ilmoituksiin perustuvia tarkastuksia.

Arvio valvonnan onnistumisesta

Uusia vakavia eläintauteja ei todettu maassa lukuun ottamatta yhtä laittomasti maahantuotua raivotautiin sairastunutta koiraa, joka lopetettiin välittömästi tuonnin jälkeen. Eläintautivalvonta tukeutuu vahvasti eläintautiepäilyjen välittömään ilmoittamiseen, mikä tapahtui vuonna 2007 vaatimusten mukaisesti. Valvontaohjelmien avulla tilanne varmistettiin. Keski-Euroopan tilanteen vuoksi uutena seurantaohjelmana mukaan otettiin bluetongue-ohjelma.

Eläinsuojeluvalvontaa saatiin tehostettua ja sen kattavuutta parannettua selvästi. Myös rikkomusten määrä EU-eläinsuojelutarkastusten osalta väheni tuotantotiloilla noin 10 %, mihin lienee vaikuttanut eläinsuojelun mukaan ottaminen täydentävien ehtojen tarkastuksiin. Laiminlyöntejä todettiin vuonna 2007 noin 19 %:lla tarkastetuista tiloista. Epäilyyn perustuvissa tarkastuksissa tulokset vastasivat aiempia vuosia ja olivat otantoihin perustuvia tuloksia selvästi huonompia. Eläinkuljetusten EU-eläinsuojelutarkastuksissa laiminlyöntejä todettiin 30 %:ssa tarkastuksia.

Eläinlääkäreiden lääkkeiden käytön ja lääkekirjanpidon valvonta onnistui suunnitelman mukaisesti ja tuotantotilojen valvonta kohtuullisesti. Eläinlääkäreitä koskevaan satunnaisotantaan osui kuitenkin tarpeettoman monta eläinlääkäreitä, jotka eivät tehneet lainkaan yksityistä praktiikkaa. Vuoden 2008 otantaa kehitettiin tämän ongelman poistamiseksi.

Tuotantoeläinten sisämarkkinakauppaa, tuontia ja vientiä koskevat tarkastukset toteutuivat suunnitellusti, mutta tuontien yhteydessä havaittiin usein puutteellisesti täytettyjä terveystodistuksia. Myöskään maahantuodut koirat ja kissat eivät aina täyttäneet tuonnilta vaadittavia ehtoja.

Täydentävien ehtojen valvonnassa toimintakokonaisuudelle (eläinten rekisteröinti ja merkintä, eläinten hyvinvointi, salmonellavalvonta, eläintautien ilmoittaminen) asetetut tavoitteet saavutettiin aikataulussa ilman erityisiä ongelmia. Eläinten rekisteröintiä ja merkitsemistä koskevien vaatimusten rikkomusprosentti on jatkuvasti melko korkea,

mihin on osittain syynä hyvin yksityiskohtainen lainsäädäntö. Seuraamuksia näistä oli kuitenkin selvästi harvemmin kuin edellisellä vuonna, mikä kuvastaa sitä, että rikkomukset olivat lievempiä kuin aiemmin.

Sivutuoteasetuksen mukaisten laitosten hyväksyntä oli vuoden 2007 erityistavoitteena ja tämä toteutui kiitettävästi. Laitostarkastuksia koskevat tavoitteet toteutuivat tyydyttävästi johtuen resurssivajeesta paikallistasolla. Kuitenkin toteutuneiden tarkastusten osalta puutteet olivat vain lieviä. Nautojen raatoja hävitettiin edelleen liian paljon hautaamalla sellaisillakin tiloilla, jotka kuuluvat järjestetyn raatojenkeräilyn piiriin. Nämä olivat kuitenkin vasikoita tai nuoria eläimiä ja kaikki tarvittavat näytteet BSE-valvontaa varten saatiin.

Havaitut ongelmat ja niistä johtuvat toimenpiteet

Vakavia laiminlyöntejä todettiin valvontaohjelmien mukaisissa tarkastuksissa vain harvoin. Ilmoituksiin perustuvissa tarkastuksissa tilanne oli jonkin verran huonompi. Vakavimmat ongelmat todettiin yleensä tiloilla, joilla ongelmat eivät rajoittuneet vain MMM:n hallinnonalan lainsäädännön noudattamiseen. Vakavat laiminlyönnit johtivat maataloustukien leikkauksiin ja/tai poliisitutkintaan.

Lievempiä laiminlyöntejä sen sijaan löytyi joka osa-alueella, mikä osoitti valvonnan tarpeellisuuden. Suurin osa lievemmistä laiminlyönneistä johti korjaaviin toimenpiteisiin jo tarkastuksen aikana tai sitten korjauskehotukseen ja myöhempään uudelleen-tarkastukseen, jos puutteen korjaaminen oli mahdollista.

Viestinnän ja neuvonnan keinoin pyrittiin tehostamaan tiedon puutteesta johtuneita laiminlyöntejä. Valvontaviranomaisille annettiin koulutusta tarkastusten toimeenpanosta sekä laadittiin ohjeita ja lomakkeita tarkastusten tehostamiseksi.

Vaikuttavuusanalyysi

Eläintautitilanne maassa säilyi erinomaisena, mikä osaltaan kuvastaa eläintautivalvonnan hyvää vaikuttavuutta.

Moniportaisen valvontajärjestelmän ansiosta valvonnassa havaittujen laiminlyöntien ei myöskään voida katsoa vaarantaneen elintarviketurvallisuutta tai laajemmin eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Sen sijaan niistä saattoi aiheutua kärsimyksiä yksittäisille eläimille, silloin kuin laiminlyönti johtui eläinsuojelulainsäädännön noudattamatta jättämisestä. Kunnaneläinlääkäreiden jääviysongelma vaikuttaa jossain määrin tarkastusten luotettavuuteen erityisesti eläinsuojeluvalvonnassa, mutta ongelman toivotaan ratkeavan uuden eläinlääkintöhuoltolain myötä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimintakokonaisuutta koskevan valvonnan ohjauksen voidaan katsoa olleen analyttistä ja tavoitteiltaan oikeasuuntaista. Myös itse valvonnan voidaan katsoa olleen vähintään yhtä tehokasta kuin aiempina vuosina, useilta osin jopa tehokkaampaa.

Kehittämistarpeet

Valvontaa ohjaavilla keskusviranomaisilla tulisi olla mahdollisuus auditoida alue- ja paikallishallinnon viranomaisten suorittamia tarkastuksia sekä tarvittaessa suorittaa niitä myös itse valvonnan laadullisten seikkojen varmistamiseksi. Vaikka valvonnan riskiperusteisuus on otettu käyttöön jo usealla toimintakokonaisuuden osa-alueella, riskiperusteisuutta ja otantoja tulee edelleen kehittää ja näin varmistaa valvonnan resurssien oikea kohdentaminen.

Tarkastuksia suorittavien viranomaisten keinovalikoimaa sanktioida lainsäädännön rikkomuksia tulisi monipuolistaa ja näin osaltaan tehostaa annettujen määräysten noudattamista. Ongelmaan tulisi puuttua erityisesti eläintauti- ja eläinsuojelulainsäädäntöä uudistamalla.

Siipikarjatilojen valvonnan tehostamiseksi tulisi perustaa kattava siipikarjarekisteri ja kalalaitosrekisterin reaaliaikaisuutta parantaa. Valvonnan käyttöön tulee luoda koko viranomaisketjun kattava tietohallintojärjestelmä.

Lakisääteiseen valvontaan vaadittavista henkilöresursseista tulee huolehtia kaikilla tasoilla.

6.3 Elintarvikevalvonta

Tavoitteiden toteutuminen

Elintarvikelain mukaiseen valvontaan osallistuivat kunnat, lääninhallitukset, puolustusvoimat, Tulli, STTV sekä Evira. Viranomaisten valvonta perustuu niiden itsensä laatimaan elintarvikelain mukaisen valvontasuunnitelmaan, jonka laatimista Evira ohjeistaa valtakunnallisella elintarvikevalvontaohjelmalla.

Eviran vastuulla oleva ja valtion suorittama lihantarkastus ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus sekä Tullin, STTV:n ja puolustusvoimien vastuulla oleva elintarvikelain mukainen valvonta toteutuivat suunnitellusti. Myös näytteenotto ja näytteistä tehtävät analyysit toteutuivat suunnitellusti. Sen sijaan Eviran muuta kuin lihantarkastusta ja rajatarkastusta koskevaa näytteenottoa jouduttiin supistamaan. Säteilyturvakeskus huolehti säteilyvalvonnasta myös elintarvikkeiden osalta.

Kuntien valvonnassa lisättiin suunnitelmallisuutta vuonna 2006 voimaan tulleen elintarvikelain mukaisesti. Valvontasuunnitelman oli vuonna 2007 tehnyt noin kaksi kolmannesta kunnallisista valvontayksiköistä. Suunnitelmien mukaisten tarkastusten määrä toteutui täysimääräisenä vain noin puolessa kunnista ja noin joka viidennessä kunnassa tarkastuksia ei tehty suunnitelman mukaisesti ja kattavasti eri kohteisiin.

Taulukossa 6.3 on kooste kuntien, lääninhallitusten, STTV:n ja puolustusvoimien valvomien kohteiden tarkastuksiin ja tarkastusten suunnitelmallisuuteen liittyvistä yhteenvetotiedoista. Suunnitelluista tarkastuksista toteutui koko maassa 66 %. Suunnitelmattomien tarkastusten osuus oli 23 % kaikkien tarkastusten määrästä. Elintarvikehuoneistoista tarkastettiin elintarvikelain nojalla ainoastaan 54 % vuoden aikana ja alkutuotantopaikoista 9 %. Alkutuotantopaikkojen tarkastukset kohdistuivat maidon tuotantotilojen hygieniasäädösten noudattamiseen.

Näytteenottosuunnitelmat eivät toteutuneet noin neljänneksessä kunnista ja viranomaisnäytteiden kokonaismäärä on jatkanut laskuaan. Kuntien ottamien viranomaisnäytteiden määrä on vähentynyt kolmanneksella vuodesta 2004 vuoteen 2007. Näyttemäärien vähenemiseen vaikutti osaltaan se, että yritykset ovat sisällyttäneet näytteenottoa ja tutkimusta entistä useammin oma valvontasuunnitelmiinsa.

Kasvinsuojeluainejäämien valvonta sekä eläimistä saatavia elintarvikkeita koskeva vierasainevalvonta ja sen osana tuotantoeläinten lääkityksestä annettujen säädösten mukainen valvonta toteutuivat suunnitellusti. Samoin luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden valvonta oli suunnitelmallista ja toteutui hyvin. Tavoitetta, että Eviran omat luomutarkastajat olisivat tehneet valtaosan tarkastuksista, ei saavutettu, vaan tehtävät hoidettiin osittain valtuutettujen tarkastajien tekeminä.

Kuntien valvontaviranomaiset toivat esiin puutteita Eviran toiminnassa, etenkin tiedonkulussa, ohjeiden ja tulkintojen sekä tuen saannissa nähtiin kehittämistarpeita. Heidän mielestään erityisesti yhdenmukaisten riskinarviointiohjeiden puuttuminen vaikeutti valvonnan yhdenmukaistamista.

Taulukko 6.3. Elintarvikevalvontakohteiden ja niihin tehtyjen tarkastusten määrä, tarkastusten kattavuus, tarkastussuunnitelman toteutumisaste sekä valvontasuunnitelman ulkopuolisten tarkastusten osuus kaikista tarkastuksista.

Elintarvikevalvonnan kohde	Elintarvikevalvontakohteiden lkm	Tarkastuskäyntien määrä	Tarkastettujen kohteiden osuus kaikista (%)	Tarkastussuunnitelman toteutumisaste (%)	Suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten osuus (%)
Elintarvikehuoneistot	52602	58179	54	68	22
Alkutuotantopaikat	38236	2436	9	44	28
Muut valvontakohteet	1798	1890	44	80	32
Yhteensä	91403	62505	35	66	23

Arvio valvonnan onnistumisesta

Yleisesti voidaan todeta, että elintarvikevalvonta onnistui kohtalaisen hyvin. Valvontaviranomaiset toteuttivat valvonnan pääasiassa suunnitelmallisesti ja hyvin, mutta kuntien ja lääninhallitusten valvonnassa oli resurssivajeesta johtuvia puutteita.

Pääosa elintarvikevalvonnasta on kuntien vastuulla. Monissa kunnissa ei tehtävien priorisoinnista huolimatta päästy valvontasuunnitelmien tavoitteisiin. Useimmiten syiksi tähän mainittiin puute henkilöresursseissa sekä suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten määrä. Näin ollen valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman suosituksiin perustuva valvonta ei toteutunut paikallistasolla.

Kunnallisten valvontayksiköiden välillä oli suuria eroja valvonnan toteuttamisessa, joten valvonta ei toteutunut tasapuolisesti. Pienissä valvontayksiköissä on vaarana, ettei henkilöstön ammattitaitoa voida riittävästi ylläpitää, kun samoille viranhaltijoille on kasautunut useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia tehtäviä. Laskutavasta riippuen kuntien valvontaviranomaisilla on keskimäärin 190 - 230 elintarvikehuoneistoa valvottavanaan yhtä henkilötyövuotta kohden sekä näiden lisäksi alkutuotantopaikat ja muut valvontakohteet, kuten ns. kontaktimateriaalialan yritykset. Toisaalta myös hyvin suurilla valvontayksiköillä oli vaikeuksia toteuttaa valvontasuunnitelmiaan ja valvoa kohteita kattavasti. Pienten valvontayksiköiden ongelmiin saataneen apua seutuyhteistyön lisäämisestä, kun valvontayksiköiden kasvaessa henkilöstön erikoistuminen mahdollistuu. Suurissa valvontayksiköissä tähän on jo aiemmin ollut mahdollisuus, joten niissä valvonnan priorisointi on todennäköisesti onnistunut pieniä paremmin.

Tarkastuksia on tehty aiempaa vähemmän, mutta yhteen tarkastukseen käytetty työaika on lisääntynyt muutamassa vuodessa 2,5 tunnista kolmeen tuntiin. Toimenpiteiden lisääntyminen ja tarkastusajan piteneminen kertonevat valvonnan suuntaamisesta riskikohteisiin ja näin ollen valvonnan priorisoinnista. Kuntien vastuulla olevien liha-alan laitosten valvonnan tehokkuudessa, virallisen valvonnan laadussa ja yhdenmukaisuudessa oli kuitenkin selviä puutteita, mikä heikentää elintarviketurvallisuuksia koko elintarvikeketjussa. Myöskään alkutuotannon valvonta ei käynnistynyt kunnissa lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Suurella osalla kuntia ei ole ollut riittävästi elintarvikevalvonnan henkilöresursseja useisiin vuosiin. Resurssiongelmia ei ole pystytty ratkaisemaan, vaikka valvonnasta on voitu periä maksu toimijoilta. Maksullisuutta ei ole vielä pantu täytäntöön läheskään kaikissa kunnissa ja vain harvoissa tapauksissa perityt maksut on kohdennettu kunnan elintarvikevalvonnan hyväksi. Tilannetta ei voida pitää hyväksyttävänä elintarvike-turvallisuuden kannalta.

Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden valvonta onnistui hyvin. Myös vierasainevalvontaa voidaan pitää onnistuneena ja valvontajärjestelmä mahdollisti sääntösten vastaisuuden nopeaan selvittämisen.

Tutkittujen zoonoosien seurantatietojen mukaan zoonoosien esiintyminen kotimaisissa elintarvikkeissa oli vähäistä. Tietoja esiintymisestä ei ole kuitenkaan listerian osalta saatavissa vuodelta 2007. Erilliset vuonna 2007 toteutetut EU-kartoitukset salmonellan esiintymisestä kalkkunoilla ja lihasioilla vahvistivat kansallisesti hyvän salmonellatilanteen Suomessa.

Havaitut ongelmat ja niistä johtuvat toimenpiteet

Liitteessä 3 on elintarvikevalvonnan tarkastuksia ja näytteiden analysointia koskevat tiedot siinä muodossa kuin komissio on pyytänyt niitä aiempina vuosina. Liitteessä on kuntien, STTV:n, Tullin ja puolustusvoimien valvontatiedot. Lääninhallitusten tekemän valvonnan vastaavat tiedot puuttuvat. Lääninhallitusten, STTV:n ja puolustusvoimien vastuulla olevassa elintarvikevalvonnassa ei todettu merkittäviä ongelmia.

Tarkastusten yhteydessä tehdyistä toimenpiteistä pääosa on kohdistunut omavalvonnan toimivuuden ja yleisen hygienian parantamiseen. Eniten määräystenvastaisuuksia havaittiin valmistuslaitoksissa ja pakkaamoissa (35 %:ssa kohteista) sekä tarjoilupai-koissa (22 %) ja myymälöissä (21 %) (ks. liitteen 3 taulukko A).

Viranomaisnäytteiden tutkimustulokset (liitteen 3 taulukko B) osoittivat lukumääräisesti eniten määräysten vastaisuuksia liha ja lihatuotteiden sekä hedelmien ja vihannesten ryhmissä, kontaktimateriaaleissa ja pintojen puhtausnäytteissä. Suhteellisesti eniten määräysten vastaisia näytteitä oli kala ja kalavalmisteiden, muna ja munavalmisteiden ryhmissä sekä rasvoissa ja öljyissä. Eniten määräysten vastaisia tuloksia raportoitiin mikrobiologisen saastumisen perusteella (10 % kaikista tutkituista näytteistä).

Viranomaisten tekemien toimenpiteiden määrä on lisääntynyt vuosituhannen alusta selvästi ja edellisvuodestakin hieman. Toisaalta Helsingin yliopistossa tehtyjen tutkimusten perusteella elintarvikevalvontaviranomaisten pakkokeinojen käytössä on vakavia puutteita. Toimenpiteisiin on ryhdytty yli 11 000 kohteessa, mutta alle tuhannessa tapauksessa toimenpiteenä on ollut hallinnollinen pakkokeino. Pakkokeinojen käytön vähyyteen lienee syynä kuntien valvontaviranomaisten resurssien puute sekä myös se, että pakkokeinojen sijaan suositaan helposti ns. pehmeitä keinoja, kuten kehotuksia.

Kasvinsuojeluainejäämien sallittujen enimmäismäärien ylityksiä todettiin maahan-tuoduista kasviperäisistä tuotteista saman verran kuin aikaisempinakin vuosina. Kotimaisista tuotteista todettiin "ei-sallitun" kasvinsuojeluaineen jäämiä vain kahdesta tuotteesta.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvonnassa todettiin vain yksi lääkeai-neen sallitun enimmäismäärän ylitys. Lääkityssäädösten vastaista toimintaa ei kuitenkaan todettu. Kolmesta näytteestä todettiin hometoksiineja, joita eläimet voivat saada syötyään huonolaatuista rehua.

Luomuelintarvikevalvonnassa havaittiin puutteita useilla toimijoilla. Puutteet koskivat yleisimmin luomukirjanpitoa ja omavalvontasuunnitelmia, mutta puutteet eivät vaarantaneet neuvoston asetuksen (EY) 2092/91 toteutumista eli tuotteiden luomustatus ei vaarantunut.

Vaikuttavuusanalyysi

Epäyhtenäinen valvonta sekä vähäinen pakkokeinojen käyttö heikensivät valvonnan vaikuttavuutta ja sitä kautta elintarviketurvallisuutta. Raportointivuonna kuitenkin vältyttiin suurilta elintarvikevälikiteisiltä epidemioilta ja epidemioiden lukumäärä (26 kpl) oli hieman alhaisempi kuin edellisellä vuonna. Tämä johtunee paljolti toimijoiden omavalvonnan tehostumisesta sekä suhteellisen onnistuneesta valvonnasta resurssivaajeesta huolimatta. Tietoon tullesiin elintarvikekriiseihin reagoitiin nopeasti. Eviran rooli oli keskeinen laaja-alaisten ja vaativien elintarvikelainsäädännön rikkomusten selvityksessä (esim. guarkumin dioksiinitutkimukset).

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotevalvonnassa sekä EU:n toisesta jäsenvaltiosta toimitettavien erien että kolmansista maista suoraan Suomeen tuotavien erien osalta valvonnan vaikuttavuuden pääpaino oli zoonosien leviämisen estämisessä sekä tuotteiden jäljitettävyyden, mikrobiologisen turvallisuuden ja muun hygieenisen laadun varmistamisessa. Tällä oli huomattava vaikutus myös Suomen hyvän salmonellatilanteen säilyttämiseen. Toisaalta muiden tuoteominaisuuksien valvonta oli hyvin vähäistä.

Kansallisen salmonellavalvontaohjelman tulokset osoittivat jälleen, että suomalaisissa tuotantoeläimissä esiintyy salmonellatartuntoja erittäin vähän (< 1 %) ja esiintyvyys oli strategisesti asetettujen tavoitteiden mukainen. Hyvän salmonellatilanteemme vuoksi Suomelle EU:iin liittymisen yhteydessä myönnettyt lisävakuudet mahdollistavat tiukan salmonellan vastustamisen myös tuontilihan ja kananmunien osalta. Salmonellan vastustamiseksi tehdyt toimenpiteet heijastuvat alhaisina ihmisten kotimaassa saatujen tartuntojen määrinä.

Vierasainevalvontatutkimusten tulokset tukivat käsitystä turvallisista kotimaisista elintarvikkeista, vaikka muutamia säännöstenvastaisuuksia tunnistettiin. Suomen kasvisuojeluainejäämävalvonta on erityisesti tuontivalvonnan osalta hyvin tehokasta.

Vierasainevalvontaohjelman toteuttamisella on suuri taloudellinen merkitys eläimistä saatavia elintarvikkeita jalostaville yrityksille sekä sisämarkkinakaupan ja ns. kolmasmaakaupan sujuvuudelle mm. Venäjän ja USA:n kanssa.

Luomuelintarvikevalvonnan tavoitteeksi asetettu seuraamusten määrän lasku 4 %:iin toimijoista toteutui.

Kehittämistarpeet

Vireillä oleva alue- ja paikallishallinnon uudistaminen vaikuttaa käytännössä olennaisesti koko valvontaketjun resursseihin ja toimintaprosesseihin. Elintarvikevalvonnan kannalta on erittäin tärkeää rakenteellisten uudistusten jälkeen kehittää ja selkeyttää toimijoiden työnjakoa ja ohjausta käytännön valvonnan tehostamiseksi.

Kuntien välisen yhteistoiminnan odotetaan lisääntyvän lähivuosina ja siinä yhteydessä kunnilla on hyvä tilaisuus laatia valvonnan laatujärjestelmät kirjallisine menettelytapaohjeineen. Evira pyrkii toiminnassaan vastaamaan tehokkaammin kuntavalvonnan tarpeisiin laatimalla valvontaa varten tarpeellista ohjeistusta, tarkastuslomakkeita sekä yhtenäiset ohjeet valvontakohteiden riskiluokituksesta, näytteenotosta ja näytteistä tehtävistä analyyseistä. Valvonnan kehittämistä riskiperusteiseksi ja yhtenäiseksi kehitetään edelleen.

Valvonnan maksullisuus kunnissa on saatava toimimaan kokonaisvaltaisesti ja maksullisuuden tulee kohdella toimijoita tasapuolisesti. Maksullisuuden tulot on saatava valvonnan käyttöön, jotta resurssipulaa voidaan vähentää.

Seuraamusten käyttöä tulee tehostaa. Evirassa on valmisteilla kokonaisvaltainen ohjeistus seuraamusten ja pakkokeinojen käytöstä toimialueen valvonnassa. Asiaa koskevaa koulutusta tehostetaan koko valvontaketjussa.

Valvontaa tulee suunnata nykyistä enemmän valmistuksen valvontaan. Pienten yritysten tukemiseksi kartoitetaan niitä yrityksiin kohdistuvia valvonnan vaatimuksia, joiden hyöty elintarviketurvallisuudelle on vähäinen ja toisaalta vaatimukset ovat pienen yrityksen toiminnan kannalta raskaita toteuttaa.

Kuntien ottamien viranomaisnäytteiden määrän vähenemiseen ovat vaikuttaneet sekä painopisteen siirtyminen viranomaisnäytteenotosta omavalvontanäytteenottoon että paikallisen laboratorioverkon harventuminen. Viranomaisnäytteenottoon ja näytteistä tilattuihin analyysihin vaikutti ennen kaikkea lähilaboratorion analyysivalikoima ja analyysien hinnat. Näytteenoton suuntaamiseen tarvitaan valtakunnallista ohjeistusta, jotta tuloksia voidaan hyödyntää valvonnassa. Näytteenoton on myös oltava riskiperusteista. Näytteenoton suuntaamisessa ja ohjeistuksessa on otettava huomioon erityisesti mikrobikriteeriasetus⁵.

Elintarvikevalvonnan auditointeja tulee lisätä sekä eri valvontasektoreiden että eri viranomaisten osalta, jotta saadaan kattavampaa tietoa kunnallisesta valvonnasta ja tuloksia voidaan käyttää valvonnan yhdenmukaistamiseen ja kehittämiseen. Viranomaisvalvonnan raportointijärjestelmää tulee kehittää, jotta tuloksia voidaan hyödyntää valvonnan ja riskinarvioinnin tarpeisiin. Tietojärjestelmien kehittämistarpeita on erityisesti viranomaisnäytteiden ja niistä tehtyjen analyysien sekä tuoteturvallisuuden valvontaa koskevien tietojen osalta.

Erilaisista ilmoitus- ja hyväksymismenettelyistä (esim. ravintolisäilmoitukset) tulisi luopua, ellei yhteisöläinsäädäntö sitä edellytä eikä luopumisesta ole vaaraa elintarviketurvallisuudelle ja kuluttajien saamalle tiedolle tuotteista.

Elintarviketurvallisuuteen liittyvää koulutusta tulee myös lisätä sekä valvontaviranomaisille että toimijoille. Viranomaisille suunnatun koulutuksen ja viranhaltijoiden pätevyyden ylläpitotietojen seuranta tulee kehittää Evirassa.

Saanninarvioinnista saatavia tuloksia käytetään jäämävalvonnan riskiperusteisuuden lisäämiseen. Eläimistä saatavia elintarvikkeita koskevan vierasainevalvonnan toteutuksessa tulisi olla nykyistä enemmän kansallista liikkumavaraa.

7. VALMIUS- JA VAROSUUNNITELMAT

Eviraan yhdistyneillä virastoilla oli uutta organisaatiota perustettaessa virastojen valmiussuunnitelmia sekä tiettyjen toimialueiden valmius- ja varosuunnitelmia.

Varosuunnitelma sisältää toimet, joilla normaalitoiminnassa ehkäistään ennalta toimialueen joutuminen ongelmallisiin erityistilanteisiin. Valmiussuunnitelma sisältää ne konkreettiset toimenpiteet, resurssit, vastuut ja valtuudet, joilla organisaatiossa toimitaan, kun tilanne on edennyt normaalitilanteesta pidemmälle erityis- tai poikkeustilanteisiin.

⁵ Komission asetus (EY) No 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista

Koko Eviran toiminnan yhdistävän valmiussuunnitelman laatiminen on aloitettu vuonna 2008. Vuonna 2007 valmistui Eviran kriisiviestintäohje.

Osallistuminen valmiusharjoituksiin vuonna 2007

Eviran varautuminen kriisi- ja erityistilanteisiin on osa MMM:n hallinnonalan valmiussuunnittelun kokonaisuutta ja sillä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen tilanteissa, jotka edellyttävät yleensä valtion keskushallinnossa useamman organisaation ja hallinnonalan sekä eri toimijoiden (yritykset, teollisuus, kauppa, tuottaja- ja neuvontajärjestöt jne.) nopeaa ja suunnitelmallista yhteistoimintaa ja viestintää.

Eläintaudit

Toimialalla oli eniten yksittäisiä valmiusharjoituksia tarttuvien eläintautien tehtäväalueella ja harjoitusten tuloksia analysoitiin järjestelmän kehittämiseksi.

Vuonna 2007 Evira järjesti kaksi *desk top* -tyyppistä valmiusharjoitusta, toinen lintuinfluenssan ja toinen bluetonguen varalta. Harjoitukseen osallistui Eviran lisäksi kaksi lääninhallituksen toimipistettä.

Vuonna 2007 aloitettiin yhdessä muiden Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa vuonna 2008 järjestettävän bluetongue-valmiusharjoituksen suunnittelu.

Alkutuotantopoolin valmiusharjoitus

Puolustustaloudellisen suunnittelukunnan (PTS) elintarvikehuoltosektorin alkutuotantopooli järjesti 16.10.2007 valmiusharjoituksen, jossa tavoitteena oli tarkastella poolin asemaa, tehtäviä ja roolia eriasteisissa alkutuotannon häiriö- ja poikkeustilanteissa sekä harjoitella yhteistyötä asiantuntijaroolissa, joka tukee päätöksentekoa.

Teoriaosuudessa esiteltiin hallinnon näkemyksiä alkutuotannon varautumisesta, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia (YETT) sekä TE-keskusten roolia ja huoltovarmuusorganisaatiota. Lisäksi ryhmätyöskentelyssä tarkistettiin elintarvikehuoltosektorin uhkakartan sisältöä. Harjoitus antoi mahdollisuuden koko elintarvikeketjun valmiuden kehittämiseen, ongelmien laaja-alaiseen tarkasteluun ja ratkaisumallien löytymiseen, koska siihen osallistui myös merkittävä joukko alkutuotannon toimijoita.

Kemian poolin valmiusharjoitus

Lahdessa järjestettiin 8.2.2007 ”Kemianteollisuus ja elintarvikehuolto” -valmiusharjoitus. Elintarvikeiteollisuudessa käytettävien kemikaalien osalta suunniteltiin ja käytiin läpi toimenpiteitä tärkeimpien kemikaalien kotimaisen ja ulkomaisen saatavuuden varmistamiseksi (esim. pesu-, desinfiointiaineet).

Valmius- ja varosuunnitelmat

Toimialan valvontaviranomaisissa tulee varautua ennakolta tehtäväalueella mahdollisesti syntyviin erilaisiin ja eri vakavuusasteen kriiseihin (poikkeusoloihin tai normaaliolojen häiriötilanteisiin eli erityistilanteisiin), joita voi esiintyä Suomessa tai sen lähi-alueilla, tai jotka liittyvät kansainväliseen kauppaan. Viranomaisten valmius- ja varosuunnittelun perustana ovat toimialaa ja varautumista koskeva lainsäädäntö ja asiaa koskevat ohjeet, henkilövaraukset, kouluttaminen sekä toiminnan turvaamista koskeva varmuusvarastointi.

Evirassa kokonaisvaltaisen valmiussuunnitelman laatiminen on aloitettu vuonna 2008. Kriisitilanteissa toimialan viranomaisten, yritysten ja muiden toimijoiden sekä kansalaisten ja joukkoviestimien tiedontarve kasvaa äkillisesti. Kriisiviestinnän koulutus asiantuntijoille ajoittuu myös vuodelle 2008.

Toimialan yksittäisillä tehtäväalueilla on olemassa valmius- ja varosuunnitelmia, joita päivitetään vuosittain. Niiden päivittämiseen voi liittyä myös varautumiseen liittyvien toimintaohjeiden laatimista.

- Eläintautien toimintakokonaisuuden valvonnassa on laadittu valmiussuunnitelmat lintuinfluenssan, bluetongue-taudin, suu- ja sorkkataudin, sikaruton, siipikarjan newcastlen taudin sekä eräiden eksoottisten eläintautien varalle. Lisäksi Evira hyväksyy vuosittain läänien alueelliset valmiussuunnitelmat keskeisten helposti leviävien eläintautien varalta. Vuonna 2007 uusittiin yleisiä eläintauteihin liittyviä toimintaohjeita ja lintuinfluenssaan liittyviä ohjeita sekä laadittiin kokonaan uudet toimintaohjeet bluetongue-taudin varalta. EU:n komissiota varten päivitettiin lintuinfluenssa- ja bluetongue-valmiussuunnitelmat sekä laadittiin valmiussuunnitelma EHN-taudin varalta.
- Elintarviketurvallisuuden toimialakokonaisuuden varautumiseen liittyen Eviraan yhdistyneet virastot aloittivat valmiussuunnitelmien laatimisen ennen Eviran perustamista. Nämä suunnitelmat yhdistetään vuonna 2008 Eviran valmiussuunnitelmaksi.
- STM on julkaissut vuonna 2000 kuntia varten oppaan ympäristöterveyden erityistilanteiden suunnitelmien laatimiseksi. Evira osallistuu STM:n johtamassa työryhmässä oppaan päivitykseen vuonna 2008.
- Kuntien tulee laatia omat ympäristöterveydenhuoltoa koskevat valmiussuunnitelmansa. Elintarvikkeet ja niiden tuotantopanokset huomioidaan osana bioterrorismin vastaista toimintaa. Tarkastuksissa ja koulutuksissa painotetaan mm. kulunvalvonnan merkitystä tiloilla ja tuotantolaitoksissa. Tilojen ja tuotantolaitosten suojaamista on kehitetty.
- Kasvintuotannon toimialakokonaisuudessa on laadittu varosuunnitelma tulipolteen varalle, mäntyankeroisen kriisivalmiussuunnitelma sekä rehujen varosuunnitelma. Perunan tumman rengasmädän varalle valmistuu varosuunnitelma vuonna 2008. Muuntogeenisiä kylvösiemeniä koskevien rikkomustapausten varalta on myös olemassa varosuunnitelma.

Yhteenveto

Evirassa ei ollut vielä vuonna 2007 yhtenäistä valmiussuunnitelmaa. Yksittäisillä tehtäväalueilla on valmius ja varosuunnitelmia kuitenkin tehty tai aloitettu sekä pidetty käytännön valmiusharjoituksia. Valmiusharjoitusten analysoinnissa toiminnan parantamiseksi on kehittämistä, koska osasta harjoituksista ei ollut saatavissa raporttia ja tulosten analyysiä. Vuonna 2007 valmistui myös toimialan kriisiviestintäohje.

Aluehallinnossa on osaltaan aktiivisesti ylläpidetty ja kehitetty toimialan valmiussuunnitelmia alueilla.

Kehittämiskohteet

Eviran valmius- ja varosuunnittelun kehittämiskohteet, toimenpiteet ja aikataulu on kuvattu taulukossa 9.

Taulukko 7. Kehittämiskohteet, -toimenpiteet ja aikataulu.

Kehittämiskohteet	Kehittämistoimenpiteet ja aikataulu
Valmius- ja varosuunnittelun tilanne kartoitetaan ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin niiden saattamiseksi ajan tasalle	<p>Myös Eviralle laaditaan valmius- ja kriisiviestintäsuunnitelma sekä tarvittavat toimintaohjeet (yhteistyöryhmä aloittanut toimintansa vuonna 2008).</p> <p>Valmiusharjoituksia hyödynnetään tekemällä raportit harjoituksista, joissa analysoidaan kehittämiskohteet. Valmiusharjoitusten tulosten perusteella asetetaan tavoitteet ja toimenpiteet harjoitusten sekä varsinaisen kriisitoiminnan kehittämiseksi.</p> <p>Kartoitetaan Eviralle todennäköisimmät uhkamallit ja harjoitellaan niistä selviämistä teoriassa ja käytännössä.</p> <p>Kartoitetaan eri tehtäväalueiden valmius- ja varosuunnitelmien tarve, päivitetään ja laaditaan tarpeelliset suunnitelmat.</p>

8. VALVONNAN PUOLUEETTOMUUDEN TURVAAMINEN

Valvonnan puolueettomuuden ja muiden hyvän hallinnon periaatteiden turvaaminen tukee osaltaan valvonnan kehittämisen strategisena päämääränä suunnitelmakaudella olevaa valvonnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden parantamista ja sen toimivuuden ja laadun varmistamista. Mm. kehittämällä valvontatoiminnan prosesseja siten, että hyvän hallintomenettelyn asettamat vaatimukset huomioidaan sekä parantamalla valvontahenkilöstön ammattitaitoa näiden vaatimusten osalta, voidaan edesauttaa em. päämäärien saavuttamista. Evira on pyrkinyt parantamaan oman henkilöstön ammattitaitoa mm. hallintopäätösten tekemistä koskevalla ohjeella ja sisällyttämällä ko. osa-alueen osaksi uusien työntekijöiden perehdyttämistä.

Hallintolaissa olevien periaatteiden ja menettelysäännösten samoin kuin muiden hallintotoimintaa koskevien säännösten noudattamista Eviran toiminnassa arvioidaan tuomioistuimissa sekä eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin toimesta. Vuonna 2007 on ollut vireillä muutamia tapauksia, joissa on käsitelty mm. hallintolain, kielilain ja julkisuuslain noudattamista. Ratkaisuun päätyneet tapaukset ovat käsitelleet hallintolain edellyttämää viranomaisen velvollisuutta vastata asiakkaan tiedusteluun (Eviran katsottiin menetelleen hallintolain vastaisesti, koska asiakkaan yksilöityyn tiedusteluun ei vastattu), kielilain asettamaa velvollisuutta vastata ruotsinkielellä (Evira oli käyttänyt suomenkieltä asiakirjapyyntöä koskevassa päätöksessään) ja julkisuuslain soveltamista (Evira on toisin kuin hallinto-oikeus katsonut, että osa pyydetyistä tiedoista on ollut salassa pidettäviä).

Lisäksi käräjäoikeus on antanut hygieniaosaamistestaajaa koskevassa rikosasiassa päätöksen, jossa testaajan on katsottu käyttäneen väärin virka-asemaansa. Hygieniaosaamistestaajat eivät ole Eviran virkamiehiä.

Tuomioistuintapauksia ja kanteluita on siis ollut vireillä erittäin vähän. Tällä perusteella arvioituna voidaan todeta, että viraston toiminta täyttää hyvälle hallinnolle asetettavat vaatimukset eri tehtäväalueilla.

9. VIRANOMAISTEN PÄTEVYYDEN TURVAAMINEN

Yleiset pätevyysvaatimukset

Valtaosa valvontaa tekevästä henkilöstä toimi virkasuhteessa valtionhallinnon organisaatioissa. Heillä on aina viran edellyttämä peruskoulutus. Koulutus on vähintään opistotasoinen, monissa tehtävissä vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto. Muut valvontaa tekevät henkilöt toimivat myös virkavastuulla ja heidän koulutuksellaan oli vastaavat vaatimukset.

Ohjaavien viranomaisten pätevyden turvaaminen

Eviran, Tullin, STTV:n ja Puolustusvoimien asiantuntijat osallistuivat säännöllisesti kukin oman tehtäväalueensa kansallisiin ja kansainvälisiin koulutuksiin ja työryhmiin. Ohjaavat viranomaiset tekivät keskenään yhteistyötä toiminnan suunnittelussa ja kouluttivat myös toisiaan.

Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys

Evira järjesti säännöllistä koulutusta TE-keskusten tarkastajille, valtuutetuille tarkastajille ja muille valvontaan osallistuville tahoille. Useilla valvonnan tehtäväalueilla järjestettiin uusille tarkastajille peruskurssi, jonka kesto oli 2-3 päivää. Jos uusia tarkastajia oli vain muutama, koulutus valmisteltiin heille henkilökohtaisesti. Peruskoulutuksessa keskeisiä asioita olivat sektorikohtainen lainsäädäntö ja toiminta viranomaisena, mm. hallintopäätösten tekeminen.

Sektorikohtaista täydennyskoulutusta (1-3 päivää) annettiin useimmilla valvonnan tehtäväalueilla. Niissä käsiteltiin ajankohtaisia muutoksia lainsäädännössä, toimintatavoissa ja annettiin palautetta toiminnasta ja valvonnan tuloksista. Yhtenäisten toimintatapojen luominen oli keskeisellä sijalla.

Syventävää, tiettyihin teemoihin keskittyvää koulutusta pyrittiin järjestämään mahdollisuuksien mukaan. Tähän koulutukseen olisi tarvetta enemmänkin, mutta siihen ei ole voitu tässä vaiheessa kohdistaa riittävästi resursseja. Vuonna 2007 syventävää koulutusta järjestettiin vain luonnonmukaisen tuotannon valvonnassa (vapaaehtoinen ja maksullinen, ulkopuolisen tahon järjestämä koulutus).

Valvontaa tekevät tarkastajat osallistuivat koulutuksiin pääsääntöisesti kattavasti, mutta sijaisten osallistumisessa koulutuksiin oli jonkin verran puutteita.

Eläinten terveys

Evira järjestää joka toinen vuosi peruskoulutuksen, ns. virkaeläinlääkärikurssin, jolla käsitellään mm. lainsäädäntöä, hallintomenettelyjä sekä eläinten terveys- ja hyvinvointiasioita. Kurssia ei järjestetty vuonna 2007. Täydennyskoulutusta ajankohtaisista aiheista antoivat Evira ja lääninhallitukset ja niitä täydennettiin ohjeistuksella ja alueellisilla työpöytäpäivillä. Syventävää koulutusta järjestettiin useilla eri tehtäväalueilla (eläinlääkinnällinen rajatarkastus, eläinsuojeluvalvonnan toimenpiteet, eläinten lääkitseminen, täydentävät ehdot, sivutuoteasetuksen täytäntöönpano, eri eläinlajikohtainen tautivalvonta sekä eläinten rekisteröinti ja merkitseminen). Valmiuseläinlääkäreille järjestettiin säännöllistä valmiuskoulutusta.

Virkaeläinlääkärien osallistuminen koulutuksiin oli kattavaa, käytännössä kaikki osallistuivat useisiin koulutuksiin vuosittain. Toimintatavoissa on kuitenkin eroja ja viranomaistoiminnassa jonkin verran alueellisia vaihteluita.

Elintarviketurvallisuus

Evira ja lääninhallitukset antoivat kuntien valvontaviranomaisille täydennyskoulutusta ajankohtaisista aiheista ja niitä täydennettiin ohjeistuksella ja alueellisilla työnohjauspäivillä.

Kuntien osalta koulutusmääriä ei ole vielä raportoitu kattavasti. Järjestelmällistä perehdytystä ja täydennyskoulutusta on toiminnan volyyymiin nähden vähän ja valvojia perehdytetään toimintayksiköissä hyvin vaihtelevasti. Tämän vuoksi toimintatavoissa on eroja ja viranomaistoiminnassa on alueellisia vaihteluita.

Tullilaitoksessa elintarvikevalvontaan saatiin vuonna 2007 yksi lisävirka ja resursseja keskitettiin, joten asiantuntijat pystyvät jatkossa keskittymään myös erityisalueisiin. Kouluttamiseen ei ollut riittävästi resursseja. Puolustusvoimat koulutti elintarvikehenkilöstöään hygienia-asioissa ja uusissa rekrytoinneissa huomioitiin elintarvikeosaaminen. Valvonnan ohjeistuksessa oli edelleen puutteita. STTV:n henkilökunta osallistui elintarvikekoulutuksiin mahdollisuuksiensa mukaan.

Valvontaviranomaisten ammatillinen peruskoulutus on yleisesti ottaen hyvä, he tuntevat valvottavan kentän ja ymmärtävät toimintatavat ja olosuhteet. Hallinnollisessa osaamisessa viranomaisten toimintatavoissa on eroja, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Koulutusten määrä ja luonne (perus-, täydennys tai syventävä koulutus) ei käy kattavasti ilmi raporteista, joten jatkossa osaamista tulee kartoittaa tarkemmin kysymyksin.

Kehittämiskohteet

Viranomaisten pätevyys turvaamiseen liittyvät kehittämiskohteet sekä toimenpiteet aikatauluineen on esitetty taulukossa 9.

Taulukko 9. Viranomaisten pätevyys turvaamiseen liittyvät kehittämiskohteet, -toimenpiteet ja -aikataulu.

Kehittämiskohde	Kehittämistoimenpide ja -aikataulu
Kouluttautumisesta ei ole olemassa kattavaa rekisteriä.	Eviran koulutusrekisteri otetaan käyttöön syksyn 2008 aikana.
Ei ole kartoitettu, suunnataanko koulutusta todellisen tarpeen mukaisesti.	Koulutustarvetta kartoitetaan Eviran ja lääninhallitusten työryhmässä vuoden 2009 aikana.
Koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnit ei ole tehty.	Auditoinnit monivuotisen auditointisuunnitelman mukaan.

10. VALVONNAN AUDITOINTI

Kansallinen auditointi

Valvonnan auditoinnin yhteistyöryhmä

Auditoinnin suunnittelua, ohjeistusta ja koordinaatiota varten asetettiin vuonna 2007 valvonnan auditoinnin yhteistyöryhmä, jonka toiminnasta vastasi virastoon nimitetty auditointipäällikkö. Auditointitilanteen kartoittamiseksi selvitettiin kyselyllä auditointien lähtötilannetta, auditointien hyödynnettävyyttä sekä koulutuksen ja tuen tarvetta Eviran yksiköissä. Kyselyn vastaukset osoittivat, että joillakin valvonnan osa-alueilla auditointi on jo ollut pitkälti valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaista, kun taas toisilla tehtäväalueilla auditointimenettelyitä ollaan vasta kehittämässä.

Valvonnan auditointiryhmä valmisteli ehdotuksen valvonnan auditointistrategiaksi ja -ohjelmaksi 2008 -2011, joka hyväksyttiin helmikuussa 2008.

Koulutus

Vuonna 2007 auditointikoulutuksen pääpainona oli kouluttaa uusia auditointijäseniä. Keväällä valvonnan auditointiryhmä järjesti koulutuksen valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaista auditointitoiminnasta. Keväällä ja syksyllä Evira järjesti kolmipäiväisen auditointikurssin, jossa osanottajia oli 50.

Auditoinnit ja niiden tulokset

Vuonna 2007 auditoinnit perustuivat yksiköiden omiin valvontasuunnitelmiin ja tulos-sopimuksiin. Yhtenäisen suunnitelman puute vaikeutti tulosten yhteenvetoa ja johtopäätösten tekoa vuoden 2007 osalta.

Valvonnan auditoinnit vuonna 2007 Eviran yksiköittäin (yksikköjako 1.1.2008 organisaation mukainen) sisältyvät liitteeseen 2.

Kehittämiskohteet

Taulukossa 10. on esitetty vuoden 2007 auditointien yhteydessä esille tulleita toiminnan kehittämiskohteita ja suunnitelmat kehittämistoimenpiteiksi.

Taulukko 10. Auditointeihin liittyvät kehittämiskohteet, toimenpiteet ja aikataulu.

Kehittämiskohde	Kehittämistoimenpide ja aikataulu
Auditointijärjestelmän kattavuus koko valvontaketjussa on varmistettava suunnitelmakaudella. Kaikilla valvonnan tasoilla auditointeja on liian vähän.	Auditointien kattavuus varmistetaan valvonnan strategisen suunnittelun sekä monivuotisen auditointisuunnitelman laatimisen yhteydessä ja tulos-sopimuksissa, v. 2008 -.
Riippumattomia auditointeja on liian vähän.	Kehitetään auditointijärjestelmää koko valvontaketjussa, v. 2008 -.
Auditointijäseniltä puuttuu usein riittävä rutiini erityisesti sisäisissä auditoinneissa. Auditointijäsenillä on vaikeuksia ottaa kantaa toiminnan tehokkuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Sanallisen palaute rajoittuu usein korjaavaan palautteeseen kannustavan ja kehittävän sijasta.	Vahvistetaan auditointiosaamista. Koulutusta ja käytännön harjoittelua lisätään vuonna 2008 ja tehostetusti vuodesta 2009 alkaen.
Auditointikulttuuria ja -ilmapiiriä tulee kehittää.	Auditointien merkitystä valvonnan laadun varmistamiseksi ja toiminnan jatkuvan parantamisen työvälineenä korostetaan entistään strategiatyössä ja koulutuksessa.

Yhteisötason auditoinnit

EU:n Elintarvike- ja eläinlääkintävirasto FVO teki Eviran toimialalla vuonna 2007 Suomeen neljä tarkastusmatkaa:

1. Tuonnin ja kauttakulun valvonta ja rajatarkastusasemat, 23. - 27.4.2007;
2. Yleismissio, 5. - 8.6.2007;
3. Arvio toimivaltaisten viranomaisten jatkotoimista, jotka liittyvät eläimistä saatavien elintarvikkeiden, etenkin lihan, maidon ja niistä saatavien tuotteiden turvallisuutta koskevaan viralliseen valvontaan, 23. - 31.8.2007 (ns. liha-maito missio); sekä
4. Eläinten hyvinvointia maataloilla koskevan valvontajärjestelmän arviointi, 10 - 14.9.2007.

Lisäksi Euroopan tilintarkastustuomioistuin (ECA) tarkasti toimialan valvontaa 1.-5.10.2007.

Tarkastusten keskeiset huomiot

Komission tekemän yleismission lopputuotoksena syntyi maaprofiili, jossa kuvataan Suomen elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuuden valvontaa, eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kasvinterveyttä. Keskeisimpiä syitä valvonnassa esiin tulleisiin ongelmiin ovat FVO:n tarkastusten havaintojen mukaan seuraavat seikat:

- Evira ja aluehallinto edustavat valvontaa johtavaa ja ohjaavaa valtionhallintoa, kun taas valvontaa suorittavat elintarvikevalvonnassa ja eläinten terveyden valvonnassa verraten itsenäiset kunnalliset viranomaiset.
- Resurssipula yhdistyneenä priorisointien vaikeuteen sekä paikallishallinnossa että myös keskushallinnossa. Paikallistasolla tämä näkyy liian vähäisenä tarkastusten määrinä ja vähäisenä näytteenottona, Evirassa kattavan ohjauksen puutteena. Sekä kirjallista ohjeistusta että koulutusta tulee voida antaa enemmän.

11. TOIMINTAKENTÄN MUUTOKSET

Keskeiset hallinnon kehittämishankkeet

Muutokset ministeriöissä ja niiden tehtäväjaossa

Elintarvikevalvonnan ohjauksen keskittäminen yhteen ministeriöön

Elintarvikevalvonnan ohjaus keskitettiin aiemman kolmen ministeriön sijaan vuoden 2008 alusta yhteen ministeriöön, MMM:öön. Tehtävien mukana KTM:stä ja STM:stä siirrettiin ao. virat MMM:öön. Toimialan kaikkien toimintakokonaisuuksien (maataloustuotteiden ja tuotantotarvikkeiden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarvikevalvonnan) ohjaus on nyt kokonaisuudessaan MMM:ssä, mutta STM:lle jää elintarviketurvallisuuteen liittyvä rooli mm. kuntien ympäristöterveydenhuollon valvonnan ohjauksessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön perustaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) perustamisesta päätettiin pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa 2007: ”Perustetaan työ- ja elinkeinoministeriö siten,

että siihen kuuluvat nykyisen kauppa- ja teollisuusministeriön tehtävät, työministeriön tehtävät lukuun ottamatta lähinnä maahanmuutto- ja kotoutusasioita sekä sisäasiainministeriön alueiden ja hallinnon kehittämisosasto lukuun ottamatta alue- ja paikallishallintoyksikköä. Toimialamuutokset tulevat voimaan 1.1.2008 lukien”.

Uuden ministeriön perustamisella tavoiteltiin ennakoivaa reagoitua rakenteellisiin haasteisiin, innovaatioilla korkeampaa työn tuottavuutta kestäväällä tavalla, laadukkaita työpaikkoja ja työntekijöiden nopeaa työllistymistä, kestäviä ratkaisuja ilmastomuutokseen sekä uusia mahdollisuuksia alueille.

Ministeriötason uudistuksen myötä myös TEM:n aluehallinnon organisaation, TE-keskusten, organisaatio uudistetaan vastaamaan TEM:n organisaatiota. Tavoitteena on, että uusi organisaatio tulee voimaan lokakuun alusta 2008.

Paras-hanke

Valtioneuvoston vuonna 2003 tekemän periaatepäätöksen mukaan, jota on tarkistettu vuonna 2007, ympäristöterveydenhuolto tulee järjestää paikallisella tasolla siten, että kuntien ja kuntayhtymien vastuulla olevasta valvonnasta vastaa yhteisen johdon alaisuudessa toimiva seudullinen valvontayksikkö. Seudullisia valvontayksiköitä tulee muodostaa maahan 50 - 85 kappaletta.

Vuonna 2007 tuli voimaan laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta (169/2007; PARAS-puitelaki). Lain mukaan kuntien oli toimitettava valtioneuvostolle selvitys yhteistoiminta-alueita koskevista suunnitelmistaan ja niiden toteuttamista koskeva toimeenpanosuunnitelma. Periaatepäätöksen mukaan, jos kunta ei ole 1.6.2009 mennessä tehnyt päätöstä kuulumisesta johonkin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen, valtioneuvosto voi päättää kunnan kuulumisesta johonkin tällaiseen alueeseen. Yhteistoiminta-alueiden on aloitettava toimintansa viimeistään vuoden 2013 alussa, PARAS-puitelain voimassaolon päättyessä. STM:n ja MMM:n vuonna 2003 käynnistämällä ympäristöterveydenhuollon alueellisella yhteistoimintakokeilulla (YTA-KE) on tuettu kuntien vapaaehtoisia hankkeita kuntien yhteistoiminnassa perustamien ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden muodostamiseksi. Valvontayksiköitä oli 206 vuonna 2007. Lukumäärän odotetaan vähenevän selvästi vuonna 2009.

Alku-hanke

Vuonna 2007 valtioneuvosto asetti aluehallinnon uudistamishankkeen, jonka tavoitteena on kansalais- ja asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja tuloksellisesti toimiva aluehallinto. Uudistukset on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2010 mennessä. Hankkeen toteutuksessa nykyisten lääninhallitusten, työvoima- ja elinkeinokeskusten, alueellisten ympäristökeskusten, ympäristölupavirastojen, tiepiirien ja työsuojelupiirien tehtävät organisoidaan uudelleen kahdeksi viranomaiseksi, joista toinen, Aluehallintovirasto (ALLU), vastaa pääasiallisesti aluehallinnon lupa- ja valvontatehtävistä ja toinen, Elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskus (ELLU), keskittyy elinkeinon kehittämistehtäviin. Eviran toimialan tehtävät tulevat jakaantumaan siten, että lääninhallituksissa suoritettavat ympäristöterveydenhuollon tehtävät sijoittuvat ALLUun ja TE-keskuksissa suoritettavat maataloustuotannon valvontaan liittyvät tehtävät ELLUun.

Kemikaalivirasto –hanke

STM:n hallinnonalalla vuonna 2007 aloitetun hallinnon kehittämisselvityksen perusteella on vuonna 2008 käynnistetty selvitys mahdollisuuksista perustaa kansallinen kemikaalivirasto, johon koottaisiin sosiaali- ja terveysministeriön, ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen kemikaaleihin liittyvä arviointityö, hyväksymis- ja rekisteröimisjärjestelmät ja kemikaalivalvonta. Selvitys tehdään marraskuuhun 2008 mennessä.

Valvonnan strategisten linjausten ja prosessien kehittäminen

Eviran toimialan valvontastrategia 2007 - 2013 on tarkoitus päivittää lokakuun 2008 loppuun mennessä. Strategian kehittämisessä otetaan huomioon MMM:n ja Eviran strategiset linjaukset, monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman toteutumisen arviointitulokset ja niistä ilmenevät kehittämistarpeet, valvontastrategian hankkeiden eteneminen sekä toimintaympäristön ja valvontakentän muutokset.

Jatkotyötä prosessien kehittämiseksi on kuvattu edellä luvussa 3.

Strategisten linjausten ja prosessien kehittämiseen osallistetaan valvontaan osallistuvat viranomaiset sekä muut keskeiset sidos- ja asiakasryhmät ja kehittämistyössä painotetaan kansalais- ja asiakasnäkökulmaa ja kumppanuuksien hyödyntämistä.

12. VALVONNAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA SIIHEN LIITTYVÄ RAPORTOINTI

Raportointiohjeet ja aikataulu

Raportointia varten kerättiin tietoa valvonnan toteutuksesta ja sen onnistumisesta Eviran yksiköistä ja muilta toimialan valvontaan osallistuvilta viranomaisilta. Evira laati raportointia varten lomakkeet ja ohjeet Eviran yksiköiden, läänien ja kuntien viranomaisille sekä muille keskusviranomaisille. [\\evira.local\evira\Eviran_Yhteiset\Työryhmät\VASU-yhteistyöryhmä\raportointi\ohjeet].

Ohjeet sisälsivät myös raportoinnin aikataulun (taulukko 12). Se oli haasteellinen, koska ohjeet valmistuivat vasta loppuvuodesta 2007. Määräajaksi raporttien toimittamiselle asetettiin 31.3.2008, mutta vain osa tiedoista saatiin määräajassa. Neljännes kuntien raporteista jäi saamatta.

Taulukko 12. Esimerkki v. 2007 raportointiaikataulusta elintarvikevalvonnan osalta

Tehtävä	Päivämäärä, johon mennessä valmis
Kunta toimittaa vuoden 2007 ELTU-lomakkeet lääninhallitukseen	31.1.2008
Lääninhallitus toimittaa tarkistamansa ELTU-lomakkeet Eviraan	28.2.2008
Kunta toimittaa elintarvikevalvontaa koskevan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiraportin lääninhallitukseen ja muut valvontaviranomaiset toimittavat vastaavan raportin Eviraan	31.3.2008
Lääninhallitus toimittaa kuntien valvontasuunnitelmien toteutumisen arvioinneista laatimansa yhteenvedon Eviraan	15.4.2008
Eviran laatima koko elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASUa) koskeva raportti on valmis	15.5.2008
Eviran johdon katselmus koskien valvonnan vuoden 2007 toteutumista ja siitä raportointia	22.5.2008
Valvonta-asetuksen tarkoittama vuosiraportti toimitetaan komissiolle	30.6.2008

Lomakkeet ja annetut ohjeet noudattivat komission ohjeluonnosta. Osaa kysymyksistä olisi pitänyt tarkentaa, sillä vastaaminen koettiin vaikeaksi (palautetta saatu mm. lääninhallitusten neuvottelupäivillä toukokuussa). Puutteellisesti täytetyt lomakkeet vaikeuttivat tulosten arviointia.

Seuraavaa raportointia varten lomakkeita ohjeistusta tarkennetaan. Avoimeksi tai tyhjiksi jäävät kohdat pyydetään perustelemaan, esimerkiksi merkinnällä ”tietoja ei ole saatavilla”. Osa tiedoista saadaan organisaatioiden tilinpäätöksistä ja tietojärjestelmistä, joten niitä koskevat kysymykset voidaan jättää pois lomakkeista.

Osaraportit ja niiden analysointi

Eri viranomaisten osaraporttien tulokset analysoitiin yksityiskohtaisesti Eviran valvontaosaston yksiköissä ja yhteistyöryhmissä tehtäväalueittain. Tämä aineisto on Evirassa koottu raportin tausta-aineistoksi. Tehtäväkohtaisten analyysien pohjalta valmistettiin Eviran toimintakokonaisuuksittain (kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys, elintarviketurvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi) yhteenvedetty arviointi.

Tietojen keruun hitaus johti siihen, että raportin kokonaisuudesta ei ehditty koota muiden viranomaisten näkemyksiä. Erityisesti resurssitietojen osalta yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa tulee tiivistää, jotta tiedot saadaan nykyistä kattavammiksi. Myös yhteistä vaikuttavuus- ja tuloksellisuusarviointia ja kehittämistarpeiden analysointia tulee lisätä.

Erityisesti monia laadullisia tietoja ei saada muuten kuin auditoinneilla ja siksi auditointien määrää ja kattavuutta tulee merkittävästi lisätä. Lisäksi sekä kansallista että yhteisötason raportointia tulisi kokonaisuutena yksinkertaistaa yhdistämällä eri tarkoituksiin laadittavia raportteja sekä sovittaa aikatauluja paremmin yhteen.

13. VASUUN TEHTÄVÄT MUUTOKSET

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2007 - 2011 päivitetään vuoden 2008 loppuun mennessä. Päivityksessä huomioidaan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportti vuodelta 2007 sekä toimialan strategiset linjat.

Liite 1. Eviran tehtävääalueen resurssit 2007.

Viranomainen ja toimintakokonaisuus	Tutkimus ja riskinarviointi	Laboratorio	Valvonnin ohjaus ja seuranta	Valvonnin toimeenpano	Valvonta yhteensä	Yhteensä
Evira*						
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	6	66	57	82	139	211
Eläinten terveys	27	130	39	26	64	222
Elintarviketurvallisuus	26	52	54	181	235	313
<i>Evira yhteensä</i>	<i>59</i>	<i>249</i>	<i>149</i>	<i>289</i>	<i>438</i>	<i>745</i>
TE-keskukset*						
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	0	0	0,2	45	45	45
Eläinten terveys**	0	0	0	7	7	7
<i>TE-keskukset yhteensä</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0,2</i>	<i>52</i>	<i>52</i>	<i>52</i>
Lääninhallitukset***						
Eläinten terveys**	0	0	2	22	24	24
Elintarviketurvallisuus	0	0	10	7	17	17
<i>Lääninhallitukset yhteensä</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>12</i>	<i>29</i>	<i>41</i>	<i>41</i>
Kunnat***						
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	0	0	0	7	7	7
Eläinten terveys**	0	0	0	227	227	227
Elintarviketurvallisuus****	0	74	0	273	273	347
<i>Kunnat yhteensä</i>	<i>0</i>	<i>74</i>	<i>0</i>	<i>507</i>	<i>507</i>	<i>581</i>
Tulli***						
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys***	0	0	2	14	15	15
Eläinten terveys**	0	0	0	1	1	1
Elintarviketurvallisuus*****	0	26	6	52	58	84
<i>Tulli yhteensä</i>	<i>0</i>	<i>26</i>	<i>8</i>	<i>67</i>	<i>74</i>	<i>100</i>
STTV***						
Elintarviketurvallisuus	0	0	1	1	2	2
Puolustusvoimat***						
Elintarviketurvallisuus	0	0	0,2	0,6	0,8	0,8
Ahvenanmaa*****						
Eläinten terveys**	0	0	0	0,2	0,2	0,2
Valtuutetut tarkastajat						
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	0	0	0	30	30	30
Eläinten terveys	0	0	0	2	2	2
Elintarviketurvallisuus	0	0	0	8	8	8
<i>Valtuutetut tarkastajat yhteensä</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>39</i>	<i>39</i>	<i>39</i>
Eviran tehtävääalue yhteensä						
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	6	66	59	177	236	308
Eläinten terveys	27	130	41	284	325	506
Elintarviketurvallisuus	26	152	70	523	594	772
<i>Eviran tehtävääalue yhteensä</i>	<i>59</i>	<i>349</i>	<i>170</i>	<i>984</i>	<i>1154</i>	<i>1585</i>

* Vyörytetyt resurssit

** Arvio

*** Todellinen valvontaan käytetty työaika (ei sisällä vyörytyksiä)

**** Laboratorion luku sisältää vain kunnallisten laboratorioden htv-määrän

***** Sisältää myös torjunta-ainejäämä- ja gmo-valvonnan

***** Ahvenanmaan osalta on ilmoitettu vain Eviran ohjaamaan valvontaan käytetty aika

Liite 2. Valvonnan auditoinnit ja komission tarkastukset vuonna 2007.

Toimintakokonaisuus ja viranomainen	Auditoija	Määrä
1. Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys		
<i>1.1.FVO:n tekemät tarkastukset</i>		
<i>1.2. Eviran toiminnan auditointi</i>		
– Siementarkastus, siemenvalvontaprosessi	Evira	10 kpl
<i>1.3. TE-keskusten toiminnan auditointi</i>		
– Rehuvalvonnan näytteenotto	Evira	16 kpl
– Luomuvalvonta TE-keskuksissa	Evira	4 kpl, yksi yhteenvetoraportti
<i>1.4. Valtuutettujen tarkastajien auditointi</i>		
– Rehuvalvonnan näytteenotto	Evira	16 kpl
– Siementarkastuksen viljelystarkastajat,	Evira	18 kpl, 10 % tarkastajista
– Luomutarkastajat	Evira	20 kpl, noin 20 % tarkastajista, yksi yhteenvetoraportti
2. Eläinten terveys ja hyvinvointi		
<i>2.1. FVO:n tekemät tarkastukset</i>		
– AW- missio (EU-eläinsuojelu-tarkastukset tiloille - kanat ja siat).	Komissio	
– Rajatarkastusmissio		
<i>2.2. Eviran toiminnan auditointi</i>		
– Rajatarkastus	Evira	9 kpl
<i>2.3. Lääninhallitusten toiminnan auditointi</i>		
<i>2.4. Kunnallisten viranomaisten toiminnan auditointi</i>		
– Kunnaneläinlääkäreiden tekemät EU-eläinsuojelu- tarkastukset	Lääninhallitukset	11 kpl
3. Elintarviketurvallisuus		
<i>3.1. FVO:n tekemät tarkastukset</i>		
– Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelman, kasvinsuojeluaineiden ja kasviperäisten elintarvikkeiden kolmasmaavalvonnan seurantamissio	Komissio	1 kpl
– Liha- ja kalahygieniamissio FVO (DG SANCO /2007-7427-MR-Draft)	Komissio	1 kpl
<i>3.2. Eviran toiminnan auditointi</i>		
– Tarkastuseläinlääkäreiden auditoinnit USA-vientiä harjoittavassa laitoksessa	Evira	16 kpl
<i>3.3. Lääninhallituksen toiminnan auditointi</i>		
<i>3.4. Kunnallisten viranomaisten toiminnan auditointi</i>		
– Maitoalan laitokseen kohdistuvan tukivalvonnan lainmukaisuus	Evira	1 kpl (YMP-lain mukaista valvontaa)
– Maitoalan laitoksen valvonta	Evira	5 kpl
– Kanamunapakkaamoiden valvonta	Evira	36 kpl, 16 eri tarkastajaa
– Kuntien laitosten valvonta (liha-kala-maito-alan laitokset)	Evira	12 kpl (pilottiauditointi)
– Kuntien elintarvikevalvonnan järjestäminen ja sen vaatimuksenmukaisuus (Vamu)	Lääninhallitus	24 kpl
<i>3.5. Muut viranomaistehtäviä hoitavat tahot</i>		
– Kausitarkastusaseman toiminta (ATP-sopimuksen mukainen).	Evira	1 kpl
4. Muut (koskee kaikkia toimintakokonaisuuksia)		
– Täydentävien ehtojen valvontaa koskeva missio	Euroopan tilintarkastustuomioistuim ECA	

Liite 3. Elintarvikevalvonnan tarkastuksia (taulukko A) ja näytteiden analysointia (taulukko B) koskevat tiedot vuodelta 2007.

Taulukko A. Elintarvikevalvonnan tarkastuksia koskevat tiedot (läänihallitusten vastaavat tiedot puuttuvat).

A. On-the spot inspections ***) Number and type of infringements established** (in accordance with Article 14 of Directive 89/397/EEC)

	Primary producers	Manufactures and packers	Distributors and transporters	Retailers	Service sector	Manufacturers selling primarily on a retail basis	TOTAL
Number of establishments	1 529	3 341	2 934	12 333	31 279	488	51 369
Number of establishments inspected	253	2 344	830	6 503	17 750	150	27 571
Number on inspections	339	7 772	1 477	13 301	29 116	183	51 885
Number on establishments committing infringements	40	1 159	292	2 563	7 080	52	11 158
Type on infringements							
Hygiene (HACCP, training)	25	1 292	238	1 806	5 580	39	8 980
General hygiene	18	1 207	140	1 435	4 164	24	6 988
Composition	1	78	11	150	111	0	351
Contamination (other than microbiological)	3	164	18	264	476	1	926
Labelling and presentation	6	281	24	515	121	6	953
Others	14	412	118	641	1 820	9	2 986

*) Only infringements leading to formal action by the competent authorities under the guidelines

Taulukko B. Elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteitä ja niiden analysointia koskevat tiedot.

B. Analyses of samples

Samples with infringements (*)

Year 2006		Microbiological contamination	Other contamination	Composition	Labelling and presentation	Others	Number of samples with infringements	Total number of samples	Percentage of samples with infringements
1	Dairy products	109	1	1	23	57	1 902	2 471	6
2	Eggs and egg products	13	0	1	0	26	89	73	18
3	Meat and meat products, game and poultry	569	18	36	19	367	4 684	4 821	13
4	Fish, shellfish and molluscs	320	43	6	3	196	2 294	2 014	17
5	Fats and oils	2	18	14	54	64	301	233	17
6	Soups, broths and sauces	30	9	8	24	25	548	1 110	6
7	Cereals and bakery products	79	14	45	24	55	988	1 226	12
8	Fruits and vegetables	483	16	11	18	253	4 809	5 026	10
9	Herbs and spices	14	1	23	3	1	56	324	9
10	Non alcoholic beverages	46	0	11	13	47	274	378	17
11	Wine	3	0	5	0	8	75	80	0
12	Alcoholic beverages (other than wine)	0	5	64	13	55	179	189	11
13	Ices and desserts	114	0	6	6	53	1 085	1 279	9
14	Cocoa and cocoa preparations, coffee and tea	1	0	1	0	0	4	151	1
15	Confectionery	0	0	9	9	0	57	208	9
16	Nuts and nut products, snacks	1	11	0	3	0	28	159	9
17	Prepared dishes	217	8	2	0	167	2 454	2 601	8
18	Foodstuffs intended for special nutritional uses	1	0	0	5	1	43	270	2
19	Additives	0	1	0	0	1	5	2	0
20	Materials and articles intended to come into contact with foodstuffs	930	1	0	1	249	5 310	7 350	12
21	Others	152	4	47	42	84	1 038	1 072	14
	Total	3 084	150	290	260	1 709	26 223	31 037	